

Voortgangsrapportage Duurzaamheid 2023-2024

Gemeente Meierijstad

April 2025

Foto: Biezendijk 5 ha nieuwe natuur 18-06-2024

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Ambities.....	5
Samenvatting voortgang duurzaamheidsambities	5
Conclusies.....	7
Koppeling ambities en opgaven.....	8
Monitoring ambities.....	9
Opgave 0 Integrale Ontwikkeling.....	16
Inleiding	16
Doelen	16
Monitoring.....	16
Terugblik 2023-2024	16
Prestaties	16
Ambities Duurzaamheidsvisie	18
Opgave 1A Energie Opwek	19
Inleiding	19
Doelen	19
Monitoring.....	20
Terugblik 2023-2024	21
Prestaties	21
Ambities Duurzaamheidsvisie	23
Opgave 1B Energiebesparing.....	24
Inleiding	24
Doelen	24
Monitoring.....	24
Terugblik 2023-2024	24
Prestaties	24
Ambities Duurzaamheidsvisie	26
Opgave 1C Warmte.....	27
Inleiding	27
Doelen	27
Monitoring.....	27
Terugblik 2023-2024	29
Prestaties	29
Ambities Duurzaamheidsvisie	30
Opgave 2 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO)	31

Inleiding	31
Doelen	31
Monitoring.....	31
Terugblik 2023-2024	31
Prestaties	32
Ambities Duurzaamheidsvisie	32
Opgave 3 Circulariteit	33
Inleiding	33
Doelen	33
Monitoring.....	33
Terugblik 2023-2024	34
Prestaties	34
Ambities Duurzaamheidsvisie	35
Opgave 4 Schone Lucht	36
Inleiding	36
Doelen	36
Monitoring.....	36
Terugblik 2023-2024	37
Prestaties	37
Ambities Duurzaamheidsvisie	37
Opgave 5 Klimaatadaptatie	39
Inleiding	39
Doelen	39
Monitoring.....	40
Terugblik 2023-2024	40
Prestaties	40
Ambities Duurzaamheidsvisie	41
Opgave 6 Biodiversiteit.....	42
Inleiding	42
Doelen	42
Monitoring.....	42
Terugblik 2023-2024	43
Prestaties	43
Ambities Duurzaamheidsvisie	43
Conclusie	45

Inleiding

In 2018 stelde de gemeenteraad de Duurzaamheidsvisie voor Meierijstad vast met als doel een duurzaam Meierijstad in 2050. In onze duurzaamheidsvisie zijn onze doelen vastgesteld. Deze doelen zijn vertaald naar 12 ambities en zij komen allemaal in de verschillende opgaves aan bod. Dit voortgangsrapport richt zich echter voornamelijk op concrete opgaven dan op ambities om een zo compleet mogelijk beeld te geven. Dit heeft geleid tot een meer integrale aanpak en betere afwegingen.

Vanaf 1 januari 2024 hebben we in Meierijstad een andere organisatievorm voor de duurzaamheidsopgaven uit de duurzaamheidsvisie, namelijk het opgavegericht werken. Dit heeft gevraagd om verandering in de interne samenwerking. Ook heeft er een uitbreiding plaatsgevonden op het aantal functies binnen het werkatelier, en zijn er extra inhoudelijke functies bij andere werkateliers bijgekomen waarin we samenwerken in opgaveteams aan de duurzaamheidsopgaven. Vanaf het begin hebben wij gewerkt aan deze nieuwe samenwerkingsvormen intern en extern. Dat betekent dat we moeten bouwen, wennen en met elkaar in gesprek blijven.

In dit rapport leest u over de vele projecten die we in 2023- 2024 uitvoerden of startten. Wat hebben we bereikt? Zijn we op de goede weg? Deze vragen en de behaalde resultaten bespreken wij per opgave in dit document.

Ambities

Samenvatting voortgang duurzaamheidsambities

Thema 1: Energiek en Verantwoord

We werken binnen dit thema aan energiebesparing, duurzame energieopwekking en verantwoord ondernemen. Er horen vier ambities bij dit thema.

Ambitie 1: 0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030.

Er zit groei in de opwekking van duurzame energie. Deze exponentiële groei moet zich doorzetten, dan is onze ambitie van 0.28 terawattuur duurzaam opgewekte energie in 2030 haalbaar. Het opwekpercentage zit sinds 2016 in de lift. Deze exponentiële groei moet zich doorzetten zodat onze ambitie van 20% duurzaam opgewekte energie in 2030 haalbaar is.

Ambitie 2: Vastgoed energieneutraal in 2030

We maken gebruik van de webapplicatie genaamd Energiemissie. Deze webapplicatie zorgt voor enkele uitdagingen zoals ontbrekende data, verandering van ons portfolio of dat wij bij een aantal gebouwen wel de eigenaar zijn maar de huurder de contractant is van het energiecontract. Een gangbare definitie van energieneutraal waar ook andere gemeentes gebruik van maken is 'Paris Proof'. Paris Proof is een gebouwde omgeving die past binnen de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

Ambitie 3: 30% reductie energieverbruik in Meierijstad in 2030 met als ondergrens: 11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017 (21% tot 26% in 2050)

In het energieverbruik bij bedrijven en in de gebouwde omgeving is in de afgelopen 10 jaren een dalende trendlijn te zien. Echter, de oorspronkelijke ambitie van 30% besparing in 2030 is met deze trend (lineair doorgerekend) niet haalbaar. Het RES-doel van 11% besparing in 2030 lijkt wel haalbaar. De dalende lijn moet zich dan wel voortzetten. Dat gebeurt niet vanzelf, daarvoor is inspanning nodig van met name bedrijven, woningcorporaties en huizenbezitters, met ondersteuning van de overheid.

Ambitie 4: Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in 2030

Steeds meer bedrijven zijn bezig met maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze groei moet nog toenemen, om te bereiken dat in 2030 bij alle bedrijven MVO de standaard is.

Thema 2: Circulair en Schoon

We werken binnen dit thema aan circulair materiaalgebruik, schone mobiliteit en bedrijvigheid en een (zwerf)afvalloze samenleving. Er horen vier ambities bij dit thema.

Ambitie 5: Zwerfafvalvrij in 2030

CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek) is een Nederlandse stichting die zich opstelt als kennisinstituut voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, en werk en veiligheid. DE CROW-methode heeft een

beeldsystematiek ontwikkeld voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Ze hanteren een schaalverdeling van A+ t/m D. Op de meeste aspecten streven we in een woonwijk naar niveau B en in een winkelcentrum naar niveau A. Ook voor de aanwezigheid van veegvuil, grof of fijn zwerfvuil zijn maatlatten ontwikkeld. Deze zijn te hanteren om iets te vinden over de kwaliteit op een bepaalde plek.

Ambitie 6: Geen afval en verspilling in 2050

Uit de grondstoffenatlas is gebleken dat het huishoudelijk afval maar 1% uitmaakt van de totale hoeveelheid grondstofstromen op jaarbasis binnen de provincie Noord-Brabant. Er is dus op andere grondstofstromen veel meer impact te maken. We zijn afhankelijk van derden zoals bedrijven, uitvoeringsorganisaties en mede-overheden. Het is daarom belangrijk om samen met hen op te trekken om zoveel mogelijk impact te maken. De grondstoffenatlas heeft als doel om kwantitatief én kwalitatief inzicht te verkrijgen in grondstoffen breder dan alleen het afval van burgers.

Ambitie 7: Mobiliteit in 2050 is schoon en anders

De trendlijn van 2011 tot 2020 is vlak, het energieverbruik door vervoer laat op de lange termijn geen dalende lijn zien. Sinds 2014 stijgt het totale energieverbruik door vervoer zelfs in Meierijstad. In 2019 stabiliseerde het zich, en daalde vervolgens flink in 2020. De coronacrisis lijkt daarvoor de belangrijkste oorzaak. Het aantal elektrische voertuigen neemt de laatste jaren exponentieel toe. De gegevens komen uit de Klimaatmonitor (Rijkswaterstaat).

Ambitie 8: Schone bedrijven in 2050

We kunnen dit nog niet meten: er werd gewerkt aan een CO₂-monitor in samenwerking met Platform Ondernemend Meierijstad. Dit heeft in 2022 lagere prioriteit gekregen. Reden is dat de aanpak op de bedrijventerreinen versnelt, door deelname aan het provinciale project Grote Oogst, maar ook door netschaarste, de hoge energieprijzen en beleid van de Rijksoverheid. De focus bij het bedrijfsleven ligt op daadwerkelijke uitvoering, niet op monitoring.

Thema 3: Klimaatbestendig en Biodivers

We werken binnen dit thema aan een klimaatbestendige toekomst, meer groen en biodiversiteit en goede water- en bodemkwaliteit. Er horen vier ambities bij dit thema.

Ambitie 9: 25% meer groen in 2030

Er zijn verschillende meetmethoden met elk hun voor- en nadelen. De komende periode bekijken we of en hoe we deze kunnen inzetten om het percentage groen te kunnen meten. De ambitie om te vergroenen vertalen we in verschillende beleids- en uitvoeringsplannen voor de openbare ruimte. Dat is werk in uitvoering. De ambitie om te vergroenen is ook een bouwsteen voor de toekomstvisie.

Ambitie 10: Goede biodiversiteit in 2030.

Om een zo objectief mogelijk meetresultaat te krijgen maken we gebruik van verschillende monitoringsmethoden. We zijn bezig met het opzetten van een monitoringsmethode welke naar alle waarschijnlijkheid in de loop van 2025 gereed zal zijn. Dit helpt ons om een 0-meting te doen en de

komende jaren de ontwikkeling van de biodiversiteit te kunnen monitoren. Met de Nationale Databank Flora en Fauna gaan we leefgebieden monitoren.

Ambitie 11: Goede bodem- en waterkwaliteit in 2030

We meten de voortgang in Meierijstad niet. De bodem- en waterkwaliteit worden Europees en landelijk gemeten en gemonitord. Met name de waterkwaliteit staat onder druk, blijkt uit een Europees rapport van februari 2025¹. We volgen de inzet van de Rijksoverheid en waterschappen op dit thema.

Ambitie 12: Klimaatbestendig in 2050

Een goede monitor moeten we nog vinden of ontwikkelen. In voorgaande jaren hebben we meer inzicht gekregen in de risico's voor Meierijstad van klimaatverandering, en daarmee beter zicht op de benodigde actie. De gebruikte instrumenten lenen zich (nog) niet voor monitoren van de resultaten van deze acties. Daarnaast zijn duidelijke doelen nodig om tot meer gerichte resultaten te komen.

Conclusies

1. De afgelopen jaren zijn goede stappen gezet naar een duurzamere samenleving. Het werk wat daarmee gemoeid is, en de impact nemen elk jaar toe. We constateren dat de verduurzaming versnelt, maar dat dit ook nodig is om de ambities te halen. Bij veel ambities moeten we exponentiële groei of afname zien om de doelen in 2030 en 2050 te halen.
2. Nog niet alle ambities zijn al uitgewerkt of meetbaar. Ons doel is een duurzame samenleving in 2050. Dat hebben we vertaald naar 12 ambities. Die kunnen we nog niet allemaal meten, omdat we de ambitie nog verder moeten uitwerken. Of omdat lokale of landelijke meetinstrumenten nog ontbreken. Daar werken we de komende jaren verder aan.
3. Alleen samen is een duurzame samenleving haalbaar. Vele organisaties, inwoners, bedrijven en medeoverheden werken aan duurzaamheid. Het is dan ook een grote opgave die veel inzet vraagt. De gemeente vervult verschillende rollen in de duurzaamheidsprojecten: zelfstandig uitvoeren, samenwerken of stimuleren/faciliteren. De gemeente geeft het goede voorbeeld, maar alleen met inzet van iedereen zijn de ambities haalbaar.
4. Aandacht voor kansengelijkheid is nodig. In de afgelopen jaren konden vooral inwoners en bedrijven met kennis en geld verduurzamen. Daarop waren ondersteuningsregelingen vooral gericht. We zien door de recente ontwikkelingen dat kwetsbare groepen als eerste geraakt worden door klimaatverandering. In de diverse beleidsstukken en concrete projecten hebben we steeds meer aandacht voor kansengelijkheid. Dat is ook hard nodig om de kwetsbaren in de samenleving te beschermen.

¹ [Er is werk aan de winkel voor Nederland om doelen waterkwaliteit te behalen - Europese Commissie](#)

Koppeling ambities en opgaven

	Ambitie 1: 0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030.	Ambitie 2: Vastgoed CO2-neutraal in 2030	30% reductie energieverbruik in Meierijstad in 2030 met als ondergrens: 11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017 (21% tot 26% in 2030)	Ambitie 4: Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in 2030	Ambitie 5: Zwerfafvalvrij in 2030	Ambitie 6: Geen afval en verspilling in 2050	Ambitie 7: Duurzame en schone mobiliteit in 2050	Ambitie 8: Schone bedrijven in 2050	Ambitie 9: 25% meer groen in 2030	Ambitie 10: Goede biodiversiteit in 2030	Ambitie 11: Goede bodem- en waterkwaliteit in 2030	Ambitie 12: Klimaatbestendig in 2050
Opgave 0 Integrale Ontwikkeling												
Opgave 1A Energie Opwek												
Opgave 1B Energiebesparing												
Opgave 1C Warmte												
Opgave 2 MVO												
Opgave 3 Circulariteit												
Opgave 4 Schone Lucht												
Opgave 5 Klimaatadaptatie												
Opgave 6 Biodiversiteit												

Monitoring ambities

Ambitie 1	0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030.																								
Hoe meten we?	Opgewekte hernieuwbare energie uit de Klimaatmonitor (Rijkswaterstaat)																								
	Totaal bekende hernieuwbare energie TJ <table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Totaal bekende hernieuwbare energie (TJ)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2012</td><td>350</td></tr> <tr><td>2013</td><td>320</td></tr> <tr><td>2014</td><td>300</td></tr> <tr><td>2015</td><td>300</td></tr> <tr><td>2016</td><td>280</td></tr> <tr><td>2017</td><td>350</td></tr> <tr><td>2018</td><td>450</td></tr> <tr><td>2019</td><td>550</td></tr> <tr><td>2020</td><td>650</td></tr> <tr><td>2021</td><td>750</td></tr> <tr><td>2022</td><td>950</td></tr> </tbody> </table> ● Meierijstad	Jaar	Totaal bekende hernieuwbare energie (TJ)	2012	350	2013	320	2014	300	2015	300	2016	280	2017	350	2018	450	2019	550	2020	650	2021	750	2022	950
Jaar	Totaal bekende hernieuwbare energie (TJ)																								
2012	350																								
2013	320																								
2014	300																								
2015	300																								
2016	280																								
2017	350																								
2018	450																								
2019	550																								
2020	650																								
2021	750																								
2022	950																								
Toelichting:	Er zit groei in de opwekking van duurzame energie. Deze exponentiële groei moet zich doorzetten, dan is onze ambitie van 0.28 terawattuur duurzaam opgewekte energie in 2030 haalbaar. Het bedrijfsleven en de overheid werken samen aan andere oplossingen. Bijvoorbeeld ruimte creëren op het elektriciteitsnet door betere afstemming en alternatieven onderzoeken zoals waterstof of een warmtenet op het bedrijventerrein. De agrarische sector werkt aan opwekking van duurzame energie met zonne-energie. De gemeente werkt aan de warmtetransitie en doet onderzoek naar bronnen. De eerste tranche zonneparken is afgerond en in 2024 is een tweede tranche voor zonneparken opengesteld. De klimaatmonitor loopt gemiddeld 2 jaar achter met het publiceren van data. Dit is voor ons als gemeente een extra drijfveer om met een eigen dataplatform aan de slag te gaan, om op deze manier op elk moment inzicht te hebben in de meest recente data.																								

Ambitie 2	Vastgoed CO2-neutraal in 2030
Hoe meten we?	Dashboard voor Meierijstad Energiemissie
Voortgang	We maken gebruik van de webapplicatie van Energiemissie waarin de data van onze slimme meters automatisch wordt ingeladen. Het monitoren van de voortgang van de verduurzaming via Energiemissie heeft nog een paar uitdagingen: - Ontbrekende data. Van sommige gebouwen hebben we al vanaf 2018 data en sommige gebouwen pas vanaf 2024, als je een uitdraai maakt via Energiemissie van een selectie van gebouwen dan zie je niet dat er data uit sommige jaren ontbreekt en dat de grafiek dus een vertekend beeld geeft. - Bij een aantal gebouwen (met name de sportgebouwen in Schijndel) zijn wij wel eigenaar maar is de huurder de contractant van het energiecontract. Er wordt gewerkt aan een mandaat zodat we alle data mogen inzien. - Ons portfolio verandert, er gaan gebouwen af en er komen gebouwen bij.
Toelichting	‘Energie neutraal’ is voor interpretatie vatbaar. Waar over gediscussieerd kan worden is bijvoorbeeld hoe wordt gerekend met groene stroom, of teruggeleverde stroom in

Toelichting:	In het energieverbruik bij bedrijven en in de gebouwde omgeving is in de afgelopen 10 jaren een dalende trendlijn te zien. In sommige jaren stijgt het energieverbruik weer licht, in andere jaren daalt het. De oorspronkelijke ambitie van 30% besparing in 2030 is met deze trend niet haalbaar. Het RES-doel van 11% besparing in 2030 lijkt wel haalbaar. De dalende lijn moet zich dan wel voortzetten. Dat gebeurt niet vanzelf, daarvoor is inspanning nodig van met name bedrijven, woningcorporaties en huizenbezitters, met ondersteuning van de overheid. Bovendien wordt het energieverbruik door allerlei factoren beïnvloed, zoals de energieprijzen, stand van de economie, het weer en in 2020 en 2021 ook de coronacrisis. Daarom moeten we voorzichtig zijn met conclusies over (dalende) trendlijnen en vol blijven inzetten op besparing.
--------------	--

Ambitie 4	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in 2030
Hoe meten we?	We meten het aantal deelnemers aan activiteiten DOE (gemeente Meierijstad, POM, Rabobank) We meten de hoeveelheid zon op bedrijfsdaken (Enexis) Het aantal deelnemers Fairtrade (Stichting Fairtrade Gemeente Meierijstad)
Voortgang	In 2023-2024 zijn er 94 energiescans uitgevoerd bij bedrijven. Eind 2024 is besloten om te stoppen met de energiescans om meer maatwerk aan te kunnen bieden. De voormalige gemeente Schijndel was al sinds 2011 een Fairtrade gemeente en sinds 2018 geldt dit ook voor Meierijstad. Hiervoor werken we samen met de lokale afdeling Fairtrade Meierijstad en ontvangen zijn jaarlijks een subsidie. Naast de gemeente zijn er vele andere deelnemers die zich hebben gecommitteerd aan de voorwaarden vanuit Fairtrade. Op dit moment zijn dat er 124 in onze gemeente. In 2024 is er één nieuwe deelnemer bijgekomen. Voor meer informatie: Meierijstad - Fairtrade Gemeenten
Toelichting	Steeds meer bedrijven zijn bezig met maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze groei moet nog toenemen, om te bereiken dat in 2030 bij alle bedrijven MVO de standaard is.

Ambitie 5	Zwerfafvalvrij in 2030																													
Hoe meten we?	Beeldkwaliteitsmeting met CROW-methode (gemeente Meierijstad)																													
Voortgang	<table><tr><th>A+</th><th>A</th><th>B</th><th>C</th><th>D</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>					A+	A	B	C	D																				
A+	A	B	C	D																										
																														
																														
																														
																														
Toelichting	CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek) is een Nederlandse stichting die zich opstelt als kennisinstituut voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, en werk en veiligheid. DE CROW-methode heeft een beeldsystematiek ontwikkeld voor de kwaliteit van de openbare ruimte.																													

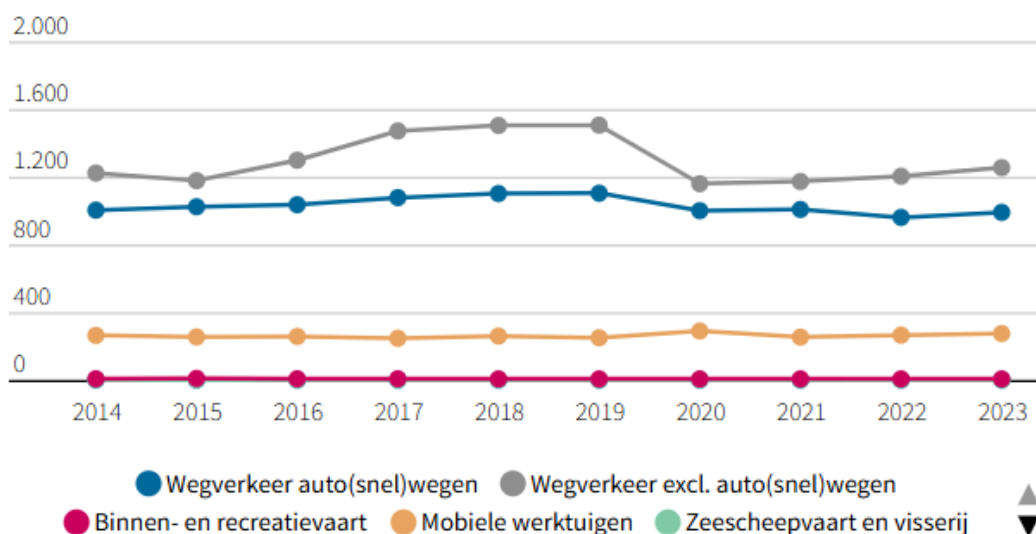
	Ze hanteren een schaalverdeling van A+ t/m D. Op de meeste aspecten streven we in een woonwijk naar niveau B en in een winkelcentrum naar niveau A. Ook voor de aanwezigheid van veegvuil, grof of fijn zwerfvuil zijn matlatten ontwikkeld. Deze zijn te hanteren om iets te vinden over de kwaliteit op een bepaalde plek.
--	--

Ambitie 6	Geen afval en verspilling in 2050
Hoe meten we?	• Gegevens fijn huishoudelijk afval aan huis opgehaald (gemeente Meierijstad) • Monitoring voedselverspilling (Rijksoverheid en Voedingscentrum) ○ Grondstoffenatlas (gemeente Meierijstad) met als doel om kwantitatief én kwalitatief inzicht te verkrijgen in grondstoffen breder dan alleen het afval van burgers.
Voortgang	Op dit moment is de gemiddelde hoeveelheid restafval per persoon per jaar ca. 83 kg (ca. 63 kg fijn restafval en ca. 20 kg grof restafval). Dat ligt de afgelopen jaren op ongeveer eenzelfde niveau en het is dan ook niet realistisch dat het doel voor 2050 voor heel Meierijstad behaald zal gaan worden. Voor het tegengaan van voedselverspilling werken we samen met de stichting Samen Tegen Voedselverspilling en het Voedingscentrum. Elke drie jaar meet het Voedingscentrum voedselverspilling door huishoudens. In 2022 verdween gemiddeld 33,4 kilo vast voedsel in de prullenbak en 64,4 liter drinken per persoon per jaar. Er is geen data beschikbaar specifiek voor Meierijstad, maar het is aannemelijk dat onze gemeente vergelijkbare cijfers laat zien.
Toelichting	Uit de grondstoffenatlas is gebleken dat het huishoudelijk afval maar 1% uitmaakt van de totale hoeveelheid grondstofstromen op jaarbasis binnen de provincie Noord-Brabant. In Meierijstad is dit een vergelijkbaar percentage van hooguit enkele procenten. Er is dus op andere grondstofstromen veel meer impact te maken. Meierijstad is ruimtelijk gezien een agrarische gemeente. Bijna driekwart van de ruimte wordt ingezet voor agrarische activiteiten en zeker 66% van de totale omzet in Meierijstad is toe te kennen aan het agrifoodcomplex. Naast de topsector agrifood is er nog een tweede sector sterk aanwezig in Meierijstad. Hoogwaardige maakindustrie is een topsector die staat voor High Tech Systems & Materials. We zijn afhankelijk van derden zoals bedrijven, uitvoeringsorganisaties en mede-overheden. Het is daarom belangrijk om samen met hen op te trekken om zoveel mogelijk impact te maken.

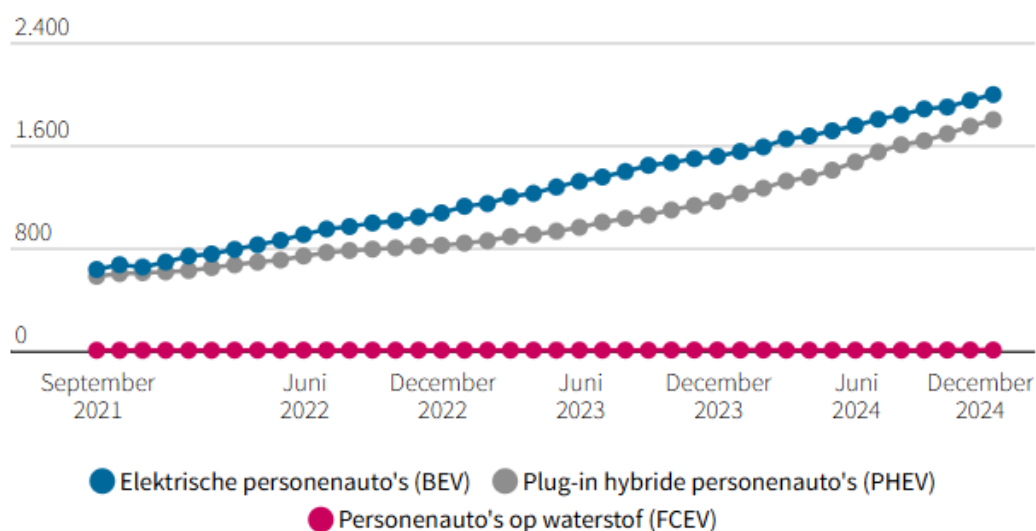
Ambitie 7	Mobiliteit in 2050 is schoon en anders
Hoe meten we?	Energieverbruik verkeer uit de Klimaatmonitor (Rijkswaterstaat) Aantal elektrische voertuigen (Rijkdienst voor Wegverkeer)

Energieverbruik vervoersmodaliteiten

Meerijstad, TJ

Geregistreerde elektrische en waterstofvoertuigen

Meerijstad, aantal

Toelichting

De trendlijn is vrij vlak. Het energieverbruik laat dus op lange termijn geen dalende lijn zien. Besparing van het verbruik door slimmer en anders reizen is daarom nog steeds één van de ambities van het mobiliteitsbeleid. Sinds 2014 stijgt het totale energieverbruik door vervoer zelfs in Meerijstad. In 2019 stabiliseerde het zich, en daalde vervolgens flink in 2020. De coronacrisis lijkt daarvoor de belangrijkste oorzaak.

Het aantal elektrische voertuigen (elektrisch, plug-in hybride, brommers en speed pedelecs) neemt de laatste jaren exponentieel toe.

Ambitie 8	Schone bedrijven in 2050
Hoe meten we?	Voor het Schone Lucht Akkoord meet het RIVM de daadwerkelijke gezondheidswinst. In 2018 heeft RIVM een rekensysteem ("gezondheidsindicator") ontwikkeld. Dit rekensysteem berekent levensduurverlies en vervroegde sterfte door gecombineerde blootstelling aan fijnstof en NO ₂ .
Voortgang	Het RIVM trekt de conclusie, dat wanneer alle voorgenomen maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord uitgevoerd worden, een gezondheidswinst van 46% haalbaar is. Voor het behalen van de beoogde gezondheidswinst van 50% is uitvoering van het landelijke klimaat- en stikstofbeleid nodig, zoals door het kabinet Rutte IV voorgesteld.
Toelichting	Het Schone Lucht Akkoord omvat maatregelen gericht op bedrijven, maar ook rondom houtstook en mobiliteit.

Ambitie 9	25% meer groen in 2030
Hoe meten we?	Geen monitoring
Voortgang	Er zijn verschillende meetmethoden met elk hun voor- en nadelen. De komende periode bekijken we of en hoe we deze kunnen inzetten om het percentage groen te kunnen meten. De ambitie om te vergroenen vertalen we in verschillende beleids- en uitvoeringsplannen voor de openbare ruimte.
Toelichting	Dit is werk in uitvoering. De ambitie om te vergroenen is ook een bouwsteen voor de omgevingsvisie.

Ambitie 10	Goede biodiversiteit in 2030
Hoe meten we?	In het biodiversiteitsbeleid staat over monitoring het volgende opgenomen: "om een zo objectief mogelijk meetresultaat te krijgen maken we gebruik van verschillende monitoringsmethoden". We gaan specifieke soorten monitoren met behulp van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). We gaan leefgebieden monitoren. Bepaalde soorten zijn indicatief voor de kwaliteit van een leefgebied. Ook gaan we concrete acties per speerpunt monitoren.
Voortgang	We zijn bezig met het opzetten van een monitoringsmethode. Naar alle waarschijnlijkheid zal deze in Q2 van 2025 gereed zijn. Dit helpt ons om een 0-meting te doen en de komende jaren de ontwikkeling van de biodiversiteit te kunnen monitoren.
Toelichting	Ook het voortgangsrapport over ons biodiversiteitsbeleid geeft zeer nuttige informatie betreft onze inspanningen. Er is een monitoringsplan uitgewerkt dat in 2025 wordt vastgesteld door het college. Hierin is de monitoring op basis van gegevens uit de NDFF verwerkt, ook zijn hierin gidssoorten opgenomen die specifieke aandacht krijgen in het monitoringsplan. Het monitoren van de bermen en ecologisch beheerde terreinen wordt nog uitgewerkt in het bermbeheerplan en groenbeheerplan. Wanneer het monitoringsplan vastgesteld is, kan er in 2025 gestart worden met de uitvoering daarvan. In 2024 is een tussenevaluatie van het uitvoeringsprogramma Biodiversiteit 2023 – 2026 uitgevoerd. Het rapport van deze evaluatie is begin november 2024 aangeboden aan de gemeenteraad.

Ambitie 11	Goede bodem- en waterkwaliteit in 2030
Hoe meten we?	Geen monitoring
Voortgang	We meten de voortgang in Meierijstad niet. Landelijke metingen in combinatie met wetgeving volstaan om te waarborgen dat deze ambitie wordt behaald. Eventuele lokale metingen verricht het waterschap.

Toelichting	Omdat de kwaliteit van kleine watergangen veranderlijk is, worden deze gegevens niet opgeslagen en kunnen we daaruit geen trends concluderen.
-------------	---

Ambitie 12	Klimaatbestendig in 2050
Hoe meten we?	Geen monitoring
Voortgang	een goede monitor moeten we nog vinden of ontwikkelen. In voorgaande jaren hebben we meer inzicht gekregen in de risico's voor Meierijstad van klimaatverandering, en daarmee beter zicht op de benodigde actie.
Toelichting	De gebruikte instrumenten lenen zich (nog) niet voor monitoren van de resultaten van deze acties. Daarnaast zijn duidelijke doelen nodig om tot meer gerichte resultaten te komen.

Opgave 0 Integrale Ontwikkeling

Inleiding

Wat is duurzaamheid? Het omvat vele doelen: schone lucht, duurzaam materiaalgebruik, klimaatverandering tegengaan en erop voorbereid zijn, meer biodiversiteit, en een fossielvrije samenleving. Elke opgave heeft zijn eigen tempo, verschillende samenwerkingspartners en een andere rol voor de gemeente. Soms versterken deze doelen elkaar, maar soms botsen ze ook. Misschien bestaat 'duurzaamheid' in het algemeen niet, maar het blijft cruciaal om al deze opgaven samen te laten komen.

In Meierijstad streven we naar een brede, samenhangende aanpak van duurzaamheid. Dit betekent dat we alle opgaven in elk project integreren. Zo willen we bijvoorbeeld bij nieuwe woningbouwlocaties en bedrijventerreinen al onze duurzaamheidsdoelen realiseren. We hebben al stappen gezet met succesvolle initiatieven en partnerschappen, maar er is nog veel te doen. De komende jaren gaan we deze benadering verder ontwikkelen en uitbreiden. Zo bouwen we aan een toekomst waarin duurzaamheid de norm is.

Doelen

Voor deze opgave zijn geen strategische doelen vastgesteld. Dat is ook logisch; de strategische doelen op inhoud zitten in de andere opgaves. De opgave 'integrale ontwikkeling' is meer randvoorwaardelijk om de andere strategische doelen te behalen. De operationele doelen zijn dan ook niet SMART, maar bevatten randvoorwaardelijke activiteiten:

- Interne advisering
- Interne voorlichting en opleiding
- Monitoring van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid
- Externe communicatie
- Structurele samenwerking met stakeholders
- Kennisontwikkeling en innovatie

Monitoring

De monitoring binnen deze opgave is kwalitatief van aard. We toetsen of we alle voorgenomen activiteiten uitvoeren, en of deze voldoende bijdragen aan integrale duurzame ontwikkeling.

Terugblik 2023-2024

In 2024 is het aantal duurzaamheidsmedewerkers bij de gemeente flink uitgebreid. Daardoor konden we ook de banden met externe stakeholders beter aanhalen. Zo is er flink geïnvesteerd in samenwerking met het bedrijfsleven. Ook met partijen als Energie Coöperatie Meierijstad en Stichting Fairtrade Meierijstad is vaker gesproken.

Prestaties

Duurzaamheid in woonzorgvisie. De nieuwe woonzorgvisie is in 2024 vastgesteld. Duurzaamheid heeft daarin een duidelijk plek gekregen. De duurzaamheidsopgaven hebben immers invloed op de woonlasten en de gezondheid en het woongenot van onze inwoners, denk aan het tegengaan van

hittestress en wateroverlast, het gezonder maken van de leefomgeving het tegengaan van energiearmoede en een comfortabeler woning door betere isolatie en een gezond binnenklimaat.

Duurzaamheid op de intake tafel: initiatiefnemers van een ruimtelijke ontwikkeling in Meierijstad, worden voortaan uitgebreid geïnformeerd op de duurzaamheidsambities. Dat varieert van gewenste ontwikkelingen zoals minder materiaalgebruik, tot noodzakelijke aanpassingen in een plan om voldoende waterberging of groen te realiseren. [Duurzame initiatieven: adviezen voor de Intake- en Omgevingstafel - Duurzaamheid](#)

Samenwerking met partners: we werkten ook in 2023 en 2024 samen met vele partners in Meierijstad aan een duurzamere samenleving. We kunnen niet alles benoemen, maar lichten drie succesverhalen uit:

Woningcorporaties: al sinds 2020 werken Area, Woonmeij en Brabant Wonen samen met de gemeente aan verduurzaming. Het afgelopen jaar hebben we samengewerkt aan het beschermen van biodiversiteit, met het maken van een soortenmanagementplan. Ook voerden we met Woonmeij een eerste verduurzamingsproject uit in een wijk waar koop- en huurwoningen door elkaar staan.

Afbeelding 1 - Eindpresentatie van ontwerpen voor een duurzame woonwijk, door leerlingen van het Zwijsen College. Maart 2023.

Onderwijs: op de basisscholen zijn verschillende lessen aangeboden over energiebesparing en circulariteit. Met de middelbare scholen is gezocht naar samenwerking die aansluit op hun behoeftes en curriculum. Dat leidde tot een politieke jongerendag in 2023 met het thema duurzaamheid, een aantal gastlessen op het Elde College en een CKV-opdracht op het Zwijsen College. Ruim 300

leerlingen ontwierpen voor het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming een woonwijk van de toekomst. Ze hielden rekening met hittestress, waterberging, energie, mobiliteit en voldoende woningen voor iedereen. Het Koning Willem I College ondersteunden we in 2023 bij hun eerste duurzame challenge; eersteklassers bedachten praktische oplossingen voor duurzaamheidsproblemen. Ook Avans Hogeschool ondersteunden we de afgelopen jaren bij duurzaamheidsopdrachten voor hun leerlingen.

Lokale organisaties: de samenwerking met de lokale energiecoöperatie Energie Coöperatie Meierijstad en de Stichting Fairtrade gemeente Meierijstad zetten we voort in 2023 en 2024. Deze organisaties zijn een verlengstuk van de gemeente als het gaat om bewustwording creëren en inwoners en bedrijven te enthousiasmeren en helpen om te verduurzamen.

Ambities Duurzaamheidsvisie

In de duurzaamheidsvisie staat: “Duurzaamheid is: bij alles wat we doen, rekening houden met de effecten op ‘elders’ en ‘later’. Deze definitie geeft aan dat een duurzame gemeente een gemeente is die zich ontwikkelt in balans met zijn omgeving.” Dat doen we door kansen, bedreigingen, en tegengestelde/botsende belangen in beeld brengen, mee te nemen in de afwegingen en besluitvorming en uiteindelijk ook in de uitvoering.

De ervaring leert, dat hoe eerder duurzaamheid onderwerp van gesprek is, hoe beter we kansen kunnen benutten. Duurzaamheid kan dan daadwerkelijk iets opleveren (denk aan betaalbaarheid, gezondheid, leefbaarheid) en hoeft zeker niet duurder of vertragend te zijn. Dat willen we laten zien binnen deze opgave, zodat de organisatie duurzaamheid steeds meer als kans ziet, in plaats van als last.

Opgave 1A Energie Opwek

Inleiding

Met deze opgave werken we toe naar een fossielvrije en CO2 neutrale samenleving in 2050. De energietransitie hebben wij uiteen laten vallen in drie opgaves. Om deze doelen waar te maken moeten we enerzijds de energie die we nodig hebben duurzaam opwekken (deze opgave, 1a), en anderzijds CO2 te beperken door energie te besparen (opgave 1b) en helemaal aardgas vrij te zijn (opgave 1c).

We werken toe naar een fossielvrije samenleving in 2050. We proberen zoveel mogelijk te besparen (opgave energiebesparing) en gaan onze gebouwen zonder aardgas verwarmen (opgave warmte). Alles wat we dan nog verbruiken aan energie, willen we duurzaam opwekken (opgave opwek). Eén oplossing is niet voldoende; we hebben een mix van verschillende technieken nodig. In deze collegeperiode (2023-2026) zijn windenergie en zonne-energie de best ontwikkelde technieken. Meer windenergie in Meierijstad boven op de bestaande initiatieven is voorlopig niet mogelijk vanwege radarverstoring. Daarom ligt de focus op korte termijn op zonne-energie op dak en land. Dit was het startpunt een aantal jaren geleden. Inmiddels weten we dat opwek een integraal onderdeel is van ons toekomstige energiesysteem, maar dat de warmteopgave hier een veel grotere leidende rol in speelt dan eerder verwacht. Dat levert allerlei nieuwe vragen op voor deze opgave. Daarnaast zijn we tot de conclusie gekomen in de afgelopen jaren dat een aantal onderdelen uit de visie verdere uitwerking vragen. Hoe gaan we bijvoorbeeld om met lokaal eigendom en de rol van de gemeente? Hoe combineren we zon op land met de andere uitdagingen in het buitengebied? En hoe voorkomen we dat de netschaarste ons remt? Hiermee vormen we een visie voor lokale opwek van energie als belangrijke pijler binnen een duurzaam, sociaal, inclusief geaccepteerd (lokaal) energiesysteem.

Doelen

De gemeente heeft gekozen om in 2050 energieneutraal op eigen grondgebied te zijn. In de praktijk betekent dit dat naast zonopwek op alle geschikte daken, energiebesparing en windmolens er nog voor ongeveer 700 ha. zon op land gerealiseerd moet worden. Om tot dit doel in 2050 te komen is gekozen voor een lineair scenario, we gaan niet voor een versnelling van opwek in de laatste jaren ('40-'50) maar gaan vanaf nu proberen om elk decennia een evenredige groei hierin te laten zien.

Dit betekent dat er naast de vier windturbines in Veghel tot 2030 ongeveer 70 hectare zon op grote daken bij moet komen en ongeveer 130 hectare grondgebonden zon om op koers te blijven richting 2050.

Het RES (Regionale Energiestrategie) bod dat de gemeenteraad heeft vastgesteld is lager dan het voorgestelde lineaire scenario. Het RES bod gaat uit van ongeveer 62 hectares zon in 2030. In het lineaire scenario hanteren we een hoger aantal omdat we in de afgelopen jaren gemerkt hebben, in onze eigen gemeente en in gemeenten om ons heen, dat de uitval van projecten groot is.

Door de netcongestie en de betaalbaarheid van energie zijn we als gemeente ook anders tegen onze rol aan gaan kijken en de afhankelijkheid van landelijke partners en marktpartijen. Op dit moment lijken de beste oplossingen op een lager schaalniveau te liggen dan we tot nu toe gewend waren. We kunnen niet meer volledig afhankelijk zijn van een landelijk netwerk om het tempo van onze ambities waar te kunnen maken op bijvoorbeeld wonen en economie. We kunnen hier als gemeente een actieve rol in spelen door bijvoorbeeld als lokale investeerder of als aanjager van een lokaal collectief energiesysteem op te treden. Dit zorgt voor een minder grote afhankelijkheid in de toekomst van landelijke partijen, zoals bijvoorbeeld de netbeheerders, als het gaat om uitbreidingen op ons energiesysteem. Hiermee voorkomen we vertragingen op onze brede ruimtelijke en economische

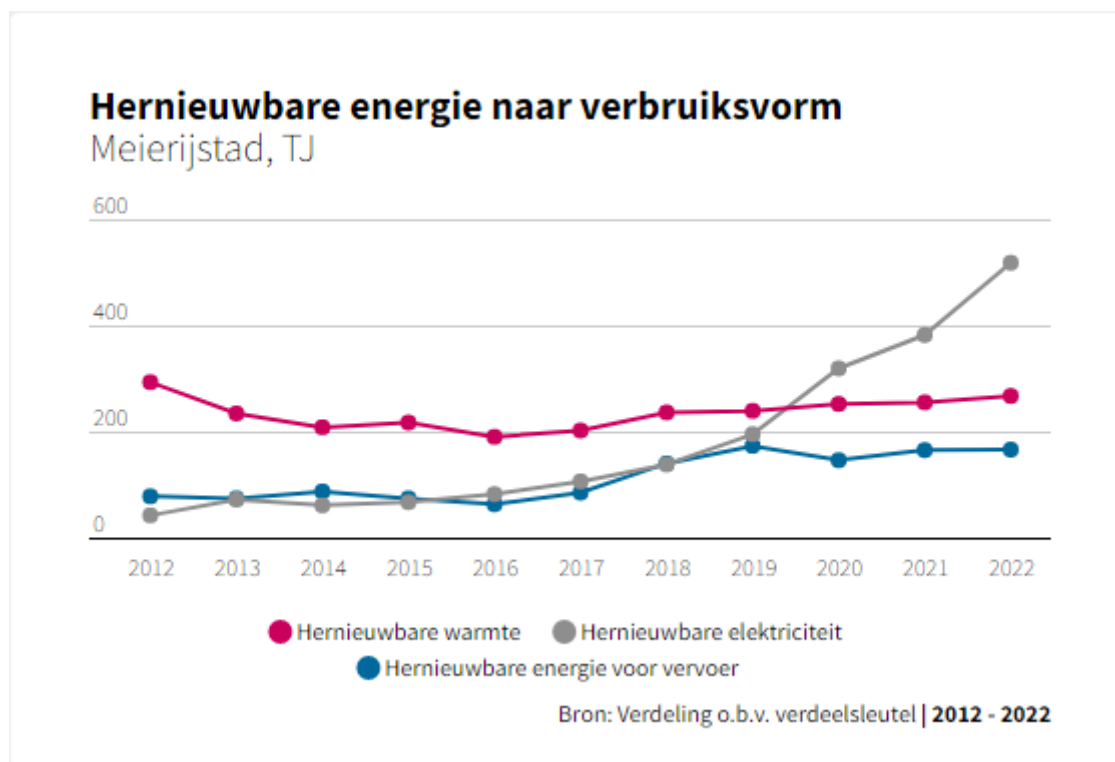
ambities. Dit laatste is een nieuw doel ten opzichte van het moment dat we een aantal jaren geleden met de RES zijn begonnen.

Monitoring

De RES publiceert jaarlijks een monitor over het doel om 11% in 2030 te besparen. Daarnaast is er ook de landelijke klimaatmonitor waarin het energieverbruik van Meierijstad in beeld wordt gebracht.

We zien in toenemende mate hoe we correcte, passende data en dashboards kunnen inzetten in de realisatie van onze doelstellingen. We onderzoeken nog hoe we dit datavraagstuk kunnen adresseren, eventueel gezamenlijk in de regio en aansluitend op de bestaande architectuur van de gemeente Meierijstad. We willen hierin grotendeels “zelf reddend” zijn, zodat we de data in eigendom hebben en ook later kunnen gebruiken bij andere opgaven zoals de warmtetransitie. We investeren zo in een toekomstbestendig, flexibel systeem.

De meest recente RES monitor is hier te vinden: [Document Meierijstad - 5e monitor Voortgang RES NOB - iBabs Publieksporaal](#)

Klimaatmonitor

Bovenstaande laat zien dat er nog steeds een stijgende lijn is in de hoeveelheid hernieuwbare energie (met name elektriciteit). Zoals bekend heeft de klimaatmonitor een vertraging van meerdere jaren in data beschikbaarheid, daarom ook dat aan is gegeven dat we als Meierijstad, daar waar mogelijk, zelf meer op eigen data willen sturen.

Terugblik 2023-2024

Het beleid duurzame opwek is door de raad vastgesteld. Daarnaast zijn we bezig geweest met het afronden van de eerste tranche zonneparken.

Door de problematiek met netschaarste hebben we in de afgelopen jaren als gemeente hier ook een veel actievere rol in gepakt om de problematiek hiervan, zover dat kon, te verkleinen voor onze ondernemers en inwoners.

Afbeelding 3-Inwonerspanel maart 2023 voor het nieuwe opwekbeleid.

Prestaties

In de afgelopen jaren is er nieuw beleid, participatief, opgesteld voor duurzame opwek. Dit is een intensief traject geweest waar we tevreden op terug kijken. Met alle partijen en inwoners die betrokken wilden worden zijn gesprekken gevoerd. De resultaten hiervan zijn uitgebreid in de stukken bij het raadsbesluit toegelicht. Iets om trots op te zijn is dat ook actiegroepen blij waren met de opzet en constructief mee hebben kunnen denken bij de opzet van dit beleid.

Naast het opstellen van het nieuwe beleid is de eerste tranche zonneparken ook afgerond in deze periode. Daarnaast is in 2024 voortvloeiend uit dit beleid een tweede tranche voor zonneparken opengesteld. We merken dat de vragen van ontwikkelaars anders en diepgaander zijn dan in het verleden. En aan de andere kant geven inwoners aan dat men het beleid beter begrijpt en ziet men dat we als gemeente actief kwaliteit en de belangen van de gemeenschap nastreven, zelfs wanneer men het in de basis niet eens is met duurzame opwek in hun directe omgeving. Hier zien we een duidelijke verbetering ten opzichte van het oude beleid.

De deelname van de gemeente aan de RES blijft doorlopen. We zien dat door netschaarste het tempo van de oorspronkelijke tijdlijn van de RES niet haalbaar is. Ondanks dat zijn we als gemeente met ons nieuwe beleid een voorbeeld voor de provincie en andere gemeenten hoe opwekinitiatieven toch voortgang kunnen hebben in tijden van netschaarste, daar waar andere gemeenten hier tegen obstakels aan lopen.

Daarnaast zijn we continu actief in gesprek met de lokale energie coöperatie en het georganiseerde bedrijfsleven. Met name met het POM zijn er zeer grote stappen gezet om de problematiek van netschaarste aan te pakken. Zowel voor de korte als de lange termijn. Dit is misschien op dit moment niet altijd direct merkbaar, maar de samenwerking is intensiever op het vlak van duurzaamheid dan eerdere jaren. Daarnaast merken we dat ondernemers ook actief met hun medewerkers bij willen dragen aan oplossingen en dit samen met ons als gemeente willen doen. Uitgangspunt hierbij is dat we samen verder kunnen komen dan individueel en de potentiële vertraging hierbij accepteren om het samen op te pakken. De basis is hier nu voor gelegd en we merken dat we hierdoor bijvoorbeeld bij de provincie Noord-Brabant en andere landelijke partijen meer ruimte krijgen voor experimenten omdat de samenwerking staat en hierdoor snel naar de praktijk kan worden geschakeld.

Verder zijn we, in combinatie met de opgave warmte, aan het kijken welke rol we als gemeente kunnen nemen om tot een ideaal toekomstig energiesysteem te komen waarbij we voldoende energie hebben voor al onze huidige en toekomstige wensen als gemeente Meierijstad. Zowel voor

inwoners als ondernemers. Hier lopen we, met een aantal andere gemeenten in Nederland, in voorop om te kijken wat mogelijk is. Dit pakken we op onder de naam investeringsplatform.

Afbeelding 4- Zonneweide Nijnsel, gerealiseerd in februari 2024.

- Acties voor koppeling lokale opwek naar lokaal energiesysteem
- Veghel Wind(t) koppelen aan lokale afnemers
- Inzet voor een eerste netvlakoverschrijdende groepstransportovereenkomst in Nederland. Dit is een instrument van netbeheerders om bedrijven aan elkaar te koppelen. Tot nu toe werd dit in zeer beperkte vorm (buren van elkaar) ingezet. Als Meierijstad zijn we in vergaand overleg om dit over een breder deel van het Veghels bedrijventerrein in te zetten om de mogelijkheden te bekijken.
- Inzicht in verbruik van lokale ondernemers door in samenwerking meetinstrumenten voor stroomverbruik te plaatsen.
- Afronding 1e tranche zonneparken
 - o Realisatie zonneweide Nijnsel
 - o Vergunningverlening zonnepark Schootsedijk
- Opstart 2e tranche zonneparken
- Advisering over netcongestie in diverse nieuwe woningbouwontwikkelingen & voor vestiging van nieuw bedrijfsleven.

Afbeelding 5- Afrondende sessie van Design Challenge voor jongvolwassenen (18-23 jaar), voor opwekbeleid. Maart 2023.

Ambities Duurzaamheidsvisie

Eén van de prioriteiten uit de duurzaamheidsvisie is energiebesparing in de gebouwde omgeving en toename van opwekking van duurzame energie. Deze prioriteiten zijn samengevoegd onder het duurzaamheidsthema 1. Energiek en verantwoord. Wat we willen bereiken is dat Meierijstad in 2050 volledig CO₂-neutraal is en daarvoor richten we ons in de duurzaamheidsvisie op de volgende korte(re) termijn ambities:

1. 0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030.
2. In 2030 is al het maatschappelijk vastgoed in Meierijstad voor zover mogelijk CO₂-neutraal.
Binnen het nieuwe vastgoedbeleid en duurzaam meerjaren-onderhoudsprogramma wordt dit verder uitgewerkt.
3. 30% reductie energieverbruik in Meierijstad in 2030 met als ondergrens: 11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017 (21% tot 26% in 2050)
4. In 2030 is bij de bedrijven in Meierijstad maatschappelijk verantwoord ondernemen de standaard.

Opgave 1B Energiebesparing

Inleiding

De gemeente Meierijstad heeft de ambitie om in 2030 11% energie te besparen ten opzichte van 2017. We werken toe naar een CO2-neutrale samenleving in 2050 en daarvoor moeten we ook energie besparen. Alles wat we besparen hoeven we immers niet op te wekken. Deze ambitie dient als basis voor de opgave energiebesparing.

Binnen de opgave energiebesparing ligt de focus nu vooral op de gebouwde omgeving. Veel van de inspanningen zijn gericht op het stimuleren en faciliteren van energiebesparing en het isoleren van woningen van particuliere woningeigenaren. Daarnaast wordt er ook in samenwerking met andere partijen gewerkt aan de verduurzaming van sociale huurwoningen en de vermindering van energiearmoede onder bewoners van Meierijstad. We realiseren ons dat de opgave energiebesparing groter is dan alleen de besparing in de gebouwde omgeving. De prioriteit ligt nu voornamelijk wel bij de gebouwde omgeving omdat energiebesparing daar aangejaagd wordt door subsidies (o.a. vanuit Nationaal Isolatie Programma) vanuit de Rijksoverheid.

Doelen

Het doel is CO2-neutraal zijn in 2050, dat wordt bereikt door een combinatie van besparing, opwek en compensatie. In 2030 wil Meierijstad in de gebouwde omgeving en bij bedrijven 30% minder energie verbruiken ten opzichte van 2017. De ondergrens van deze besparingsdoelstelling is 11% reductie in 2030 en 21% in 2050. In 2030 is al het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed voor zover mogelijk CO2-neutraal. In 2024 is er een opgaveplan opgesteld waarin strategische- en operationele doelen zijn vastgelegd.

Monitoring

De RES publiceert jaarlijks een monitor over het doel om 11% in 2030 te besparen. Daarnaast is er ook de landelijke klimaatmonitor waarin het energieverbruik van Meierijstad in beeld wordt gebracht.

We zien in toenemende mate hoe we correcte, passende data en dashboards kunnen inzetten in de realisatie van onze doelstellingen. We onderzoeken nog hoe we dit datavraagstuk kunnen adresseren, eventueel gezamenlijk in de regio en aansluitend op de bestaande architectuur van de gemeente Meierijstad. We willen hierin grotendeels “zelf reddend” zijn, zodat we de data in eigendom hebben en ook later kunnen gebruiken bij andere opgaven zoals de warmtetransitie. We investeren zo in een toekomstbestendig, flexibel systeem.

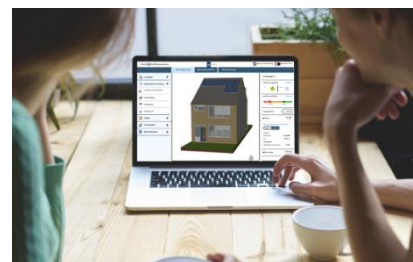
Terugblik 2023-2024

Juli 2023 stelde het college het Actieplan Energiebesparing vast en de Lokale Isolatieaanpak die daarbij hoort. Dit actieplan bevat 5 actielijnen. Dit zijn: alle inwoners koop/huur (algemeen aanbod), energiearmoede koop/huur (specifiek aanbod), woningeigenaren (zelfredzame doelgroep), verhuurders/huurders en zakelijk- en maatschappelijk vastgoed. Het actieplan energiebesparing wordt momenteel uitgevoerd. De vele activiteiten en projecten dragen allemaal bij aan het doel om 11% energie te besparen in 2030 in de gebouwde omgeving.

Prestaties

- Energieloket Brabant Woont Slim: Het regionale energieloket Brabant Woont Slim is het portaal voor inwoners voor informatie, advies en eventueel concrete acties over energiebesparing.

- Energiehulp klusbus: De medewerkers van de klusbus geven advies over kleine besparende maatregelen en brengen deze ook aan. De doelgroep is mensen die in energiearmoede leven en waar een kleine maatregel al veel impact kan hebben. De vrijwilligers worden aangestuurd door een bespaarcoach.
- Inzet bespaarcoaches: de bespaarcoaches zijn medewerkers die zowel sociaal opgeleid zijn als ook energiecoach zijn. Ze zijn in dienst bij de Coöperatie Sociaal Werk Meierijstad, waarmee de gemeente afspraken maakt over hun inzet. De coaches hebben in 2024 succesvolle wijkacties gehouden met een hoge respons. Ze waren in 2023 en 2024 actief in Hoevenbraak (Schijndel), Eerschot (Sint-Oedenrode) en Veghel-Zuid. De bespaarcoaches hebben resp. 550, 435 en 450 adressen actief benaderd. Daaruit is in 28% van de gevallen een huisbezoek voortgekomen, waarin de coaches hebben geadviseerd over energiebesparing en ook andere (sociale) problematiek konden signaleren en oppakken. De bespaarcoaches worden ook ingezet bij isolatieacties van de gemeente.
- Witgoedregeling minima: De witgoedregeling is in 2023 afgerond. Deze actie was succesvol. Er waren 380 bonnen beschikbaar, daarvan zijn er 329 aangevraagd en 299 daadwerkelijk gebruikt. Er zijn veel energiezuinige koelkasten en wasmachines van gekocht.
- Inzet energiecoaches (ECM): De Energiecoaches van Meierijstad Energie zijn actief in het geven van informatie rondom energiebesparing. Zij komen vooral thuis bij mensen met een eigen koopwoning. Daarnaast is er een goede samenwerking met de Bespaarcoaches. De Energiecoaches geven ook ondersteuning bij het gebruik van Smart Twin.
- Lokale aanpak isolatie: Vanuit het Rijk is de Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie (hierna genoemd: SpUk LAI) ontvangen om te beginnen met het isoleren van koopwoningen van kwetsbare huishoudens met een energielabel D, E, F, G of met minimaal 2 slecht geïsoleerde bouwdelen. In totaal kan er voor Meierijstad SpUk LAI aangevraagd worden voor 3860 woningen. De aanvraag is verdeeld in 3 tranches. De Lokale Aanpak Isolatie is in Meierijstad verdeeld in 3 doelgroepen. De eerste doelgroep is de NIP-minima doelgroep. De verwachting is dat in 2025 de eerste woningen uit deze doelgroep worden geïsoleerd. De tweede doelgroep zijn de eigenaar-bewoners die onder de NIP doelgroep vallen, maar een hoger inkomen hebben. De derde doelgroep zijn de overige eigenaar-bewoners die niet binnen de NIP doelgroep vallen.
- Pilot Smart Twin: In oktober 2024 kregen inwoners van de kern Nijnsel een uitnodiging om mee te doen aan de pilot Smart Twin. De inwoners krijgen gratis een digitale scan op basis van een 3D model van hun eigen woning. Bewoners kunnen hierin zelf bekijken welke maatregelen zij kunnen nemen om hun woning energiezuiniger te maken. Het model toont aan hoeveel energie de huiseigenaar bespaart en wat de maatregel kost. Zo kan een eigen verduurzamingsplan gemaakt worden.
- Energiescans voor MKB: De energiescans voor MKB werden aangeboden via het zakelijk energieloket. In 2023 zijn 51 scans uitgevoerd. In 2024 zijn er 36 scans uitgevoerd.
- Soorten Management Plan (SMP): Bij het grootschalig isoleren van woningen lopen we tegen wettelijke beperkingen aan. Er kunnen zich beschermde diersoorten in de te isoleren gedeelten van de woning bevinden. De wet- en regelgeving rondom het isoleren van woningen moet gevolgd worden. Hierbij zou bij elke woning individueel ecologisch onderzoek nodig zijn. Dit is erg kostbaar. En vaak zelfs duurder dan de uit te voeren isolatie maatregel. Daarom is er landelijk een andere aanpak noodzakelijk. Op 17 mei 2024 is de landelijke richtlijn Natuurvriendelijk isoleren gestart. Dit is een tijdelijke landelijke werkwijze die met na-isolatie rekening houdt met eventueel aanwezige beschermde diersoorten waarbij de zorgplicht uit de Omgevingswet in acht worden genomen. Hierdoor mag er beperkt zonder individueel onderzoek geïsoleerd worden in woningen binnen de bebouwde kom. We willen

natuurlijk meer woningen na-isoleren dan onder de huidige regeling mogelijk is. Hiervoor wordt er een Soorten Management Plan (SMP) opgesteld. Met dit plan kan er voor de hele gemeente (kernen) dan ontheffing op de Wet Natuurbescherming bij de Provincie worden aangevraagd zodat er meer woningen geïsoleerd mogen worden.

Ambities Duurzaamheidsvisie

Eén van de prioriteiten uit de duurzaamheidsvisie is energiebesparing in de gebouwde omgeving en toename van opwekking van duurzame energie. Deze prioriteiten zijn samengevoegd onder het duurzaamheidsthema 1. Energiek en verantwoord. Wat we willen bereiken is dat Meierijstad in 2050 volledig CO₂-neutraal is en daarvoor mikken we in de duurzaamheidsvisie op de volgende korte(re) termijn ambities:

1. *0,28 terawattuur (TWh) duurzaam opgewekte elektriciteit in Meierijstad in 2030.*
2. Vastgoed CO₂-neutraal in 2030. Binnen het nieuwe vastgoedbeleid en duurzaam meerjaren-onderhoudsprogramma wordt dit verder uitgewerkt.
3. 30% reductie energieverbruik in Meierijstad in 2030 met als ondergrens: 11% besparing in 2030 ten opzichte van 2017 (21% tot 26% in 2050)
4. In 2030 is bij de bedrijven in Meierijstad maatschappelijk verantwoord ondernemen de standaard.

Opgave 1C Warmte

Inleiding

De opgave warmte is onderdeel van de transitie naar fossielvrije en duurzame energie, naast energie-opwek en energiebesparing. Om in 2050 fossielvrij en CO2 neutraal te kunnen zijn moeten we energie gaan besparen, de energie die we nodig hebben duurzaam opwekken, en de toepassingen van aardgas vervangen voor fossielvrije warmtebronnen.

Als gemeente zitten we stevig aan het stuur in de warmtetransitie. We hebben een regierol in deze opgave en een leidende rol. Naast dat de focus op de gebruikers ligt, gaat deze opgave grote impact hebben op de organisatie en op de hele gemeenschap. We zijn letterlijk achter elke voordeur bij onze inwoners geweest wanneer deze opgave klaar is. We hebben namelijk te maken met grote veranderingen in de leefwereld, nieuwe systemen voor inwoners, bedrijven en overheid. Daarnaast zijn er ook financiële risico's als er verkeerde keuzes gemaakt worden. Het is dus belangrijk om dit onderwerp als structureel aan te vliegen.

Wat we zien is dat in deze opgave commerciële belangen en maatschappelijke belangen kunnen botsen. Dit is de reden waarom de inzet voor deze opgave op dit moment wordt gericht om als gemeente sturing te geven om deze zo goed mogelijk met elkaar in balans te brengen om uiteindelijk het beste resultaat voor onze samenleving te krijgen. Dit kan betekenen dat we als gemeente ook kijken naar rollen die we in het verleden hebben afgestoten, of nieuw zijn voor ons.

Doelen

Het doel is aardgasvrij in 2050 om een bijdrage te leveren aan een volledig CO2 neutraal Meierijstad in 2050. Dit doen we door te kijken naar wat het meeste energie kan besparen voor ons totale energiesysteem in de toekomst, wat het meest betaalbare is voor gebruikers en in aanleg en daarnaast hoe we zo flexibel mogelijk naar de toekomst kunnen zijn.

De transitie aardgasvrij is voor iedereen in Nederland nieuw en makkelijke oplossingen liggen niet voor het oprapen. Het is maatwerk en daarom zijn de doelen die we ons nu ook stellen in eerste instantie hoog over, en voor de korte termijn vooral gericht om inzicht te verkrijgen om de juiste keuzes voor de toekomst te kunnen maken.

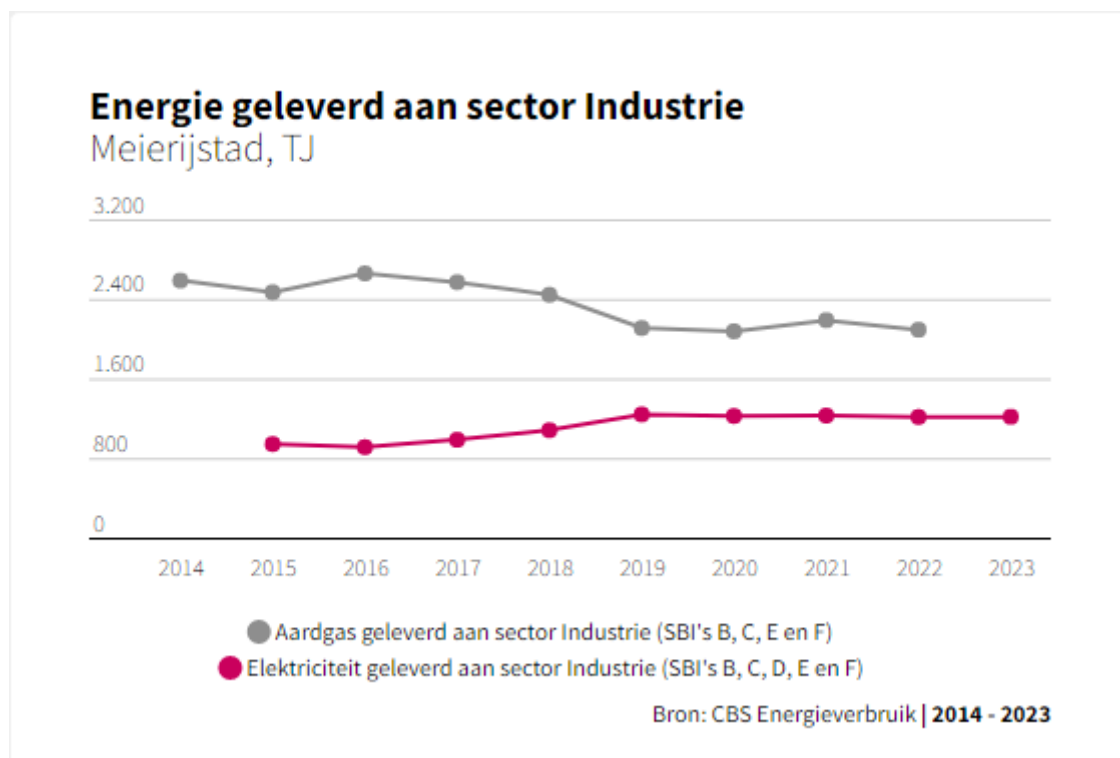
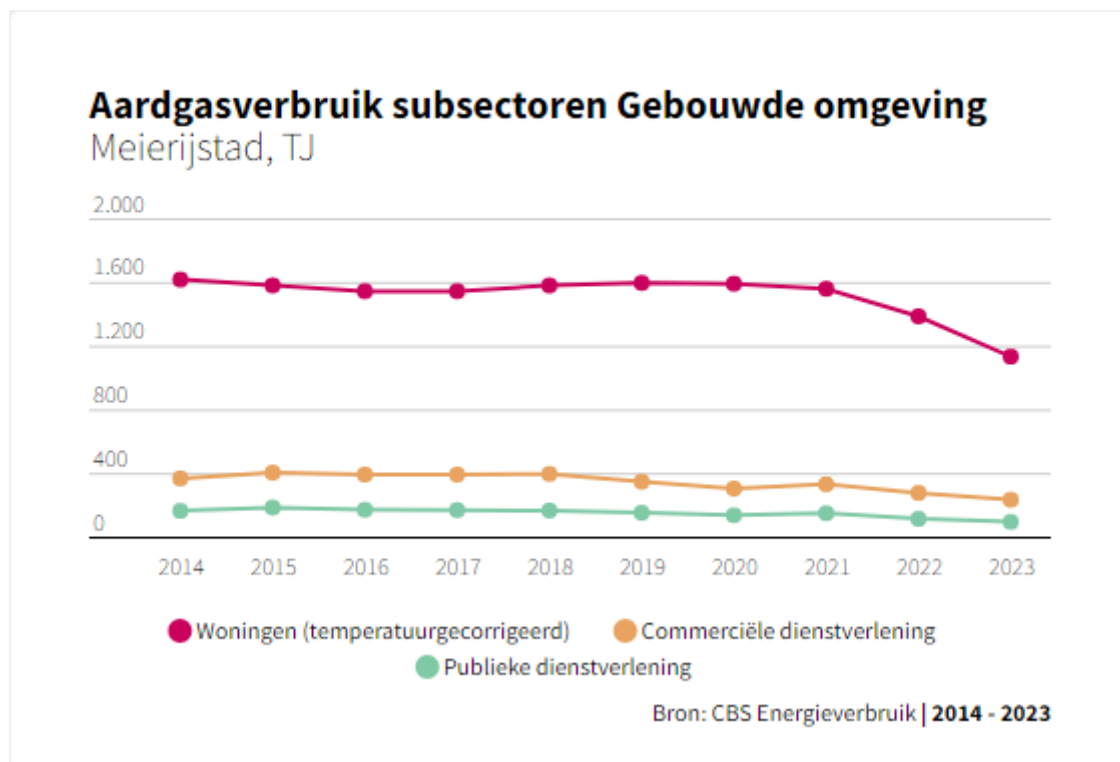
De komende tijd gaan we werken aan het eerste wijkuitvoeringsplan als gemeente. Dit doen we voor de startwijk de Bunders in Veghel. Daarnaast bereiden we het warmteprogramma voor wat voor einde 2026 vastgesteld moet worden.

Monitoring

De RES publiceert jaarlijks een monitor over het doel om 11% in 2030 te besparen. Daarnaast is er ook de landelijke klimaatmonitor waarin het energieverbruik van Meierijstad in beeld wordt gebracht.

We zien in toenemende mate hoe we correcte, passende data en dashboards kunnen inzetten in de realisatie van onze doelstellingen. We onderzoeken nog hoe we dit datavraagstuk kunnen adresseren, eventueel gezamenlijk in de regio en aansluitend op de bestaande architectuur van de gemeente Meierijstad. We willen hierin grotendeels “zelf reddend” zijn, zodat we de data in eigendom hebben en ook later kunnen gebruiken bij andere opgaven zoals de warmtetransitie. We investeren zo in een toekomstbestendig, flexibel systeem.

De meest recente RES monitor is hier te vinden: [Document Meierijstad - 5e monitor Voortgang RES NOB - iBabs Publieksporaal](#)

Kijkend naar bovenstaande tabellen uit de klimaatmonitor zien we dat er al een autonome daling van aardgasverbruik is. Of de trend bij de gebouwde omgeving doorzet naar aanleiding van de prijsdruk in 2020/2021 is iets wat we de komende jaren gaan zien. Voor wat betreft de aardgasvraag van de industrie willen we nader naar gaan kijken. Het gaat hier om alle industrie in Meierijstad (inclusief toename door nieuwvestiging) wat de exacte data zijn rondom besparing van de grotere

aardgasvragers gaan we in het komende jaar beter kunnen monitoren door projecten die op een fijnmaziger niveau uitgevoerd gaan worden.

Terugblik 2023-2024

De afgelopen periode na de vaststelling van de transitievisie warmte heeft in het teken gestaan van leren. We hebben, net als de rest van Nederland, veel nieuwe inzichten gekregen en zijn op dit moment actief bezig om te kijken wat de mogelijkheden zijn hiervoor in Meierijstad. Daarbij kijken we naar alle mogelijkheden die er zijn omdat we vinden dat, wanneer er een keuze gemaakt moet worden, we niet alleen uit moeten leggen wat we denken dat er wel kan maar ook heel goed uit moeten kunnen leggen waarom bepaalde opties niet kunnen.

Prestaties

Na de vaststelling van de transitievisie warmte is het vervolg de keuze van één startwijk geweest. Er is gekozen voor de Bunders waarna er gestart is met het opstellen van een wijkuitvoeringsplan voor deze wijk op basis van de uitgangspunten zoals de raad heeft besloten.

Eerste uitgangspunt hierin was kijken welke collectieve mogelijkheden er zijn voor deze wijk. In de jaren sinds de TVW is het kennisniveau exponentieel toegenomen over alle warmte oplossingen en dat merken we ook terug in onze eigen organisatie. Bij de opgave warmte komt sowieso het vraagstuk over het gehele energiesysteem samen (incl. de opgaves opwek en besparing) maar vanuit dat perspectief liggen ook veel koppelkansen voor de toekomst met andere opgaves. We zijn dit onderwerp dan ook nog meer integraal aan gaan vliegen.

Het leeft enorm bij onze inwoners. Een bijpraatsessie voor inwoners in de startwijk in 2023 zorgde voor een (over)volle zaal. Men is erg benieuwd, kritisch, maar ook meedenkend over wat voor oplossingen er in de startwijk plaats zouden kunnen vinden. We hebben daar als gemeente ook eerlijk laten weten dat het voor ons ook nieuw is en dat er veel te leren valt maar dat we elke keer terugkomen op het moment dat er ook daadwerkelijk iets te melden valt. De uitgangspunten voor deze verdere uitwerking, zoals in het raadsbesluit ook opgenomen bij de TVW met o.a. betaalbaarheid, betrouwbaarheid en toekomstbestendigheid wordt over het algemeen wel omarmd.

Dit wijkuitvoeringsplan maken we met hulp van het provinciale programma SIE2 (sociale innovatie in de energietransitie 2). Hierdoor kunnen we gebruik maken van 9 andere gemeentelijke koplopers in de provincie en een uitgebreid expertiseteam. Hier hebben we in de afgelopen jaren al heel veel aan gehad om zelf nieuwe inzichten te krijgen, onze eigen inzichten te delen en te toetsen met anderen en zo samen verder te komen.

Daarnaast zijn we, zoals ook bij de opgave opwek gemeld, continu actief in gesprek met de lokale energiecoöperatie en het georganiseerde bedrijfsleven, ook over dit onderwerp. Met name door de collectiviteit die ontstaat op het Veghels bedrijventerrein bekijken we op dit moment om voor warmte zowel op deze locatie als met de startwijk aan de slag te gaan. Ondernemers zijn wat dat betreft op het vlak van warmte al verder aan het nadenken en om te voorkomen dat er goede individuele oplossingen, maar minder optimale collectieve oplossingen komen moeten we daar nu als gemeente al op bijschakelen. Ondernemers ervaren de rol en expertise van de gemeente hierin als prettig en positief. Men geeft zelf ook aan dat het algemene belang voor een ondernemer lastiger te pakken is en dat het juist daarom prettig is dat de gemeente hier een (zeer) actieve rol in neemt.

Verder zijn we, in combinatie met de opgave opwek, aan het kijken welke rol we als gemeente kunnen nemen om tot een ideaal toekomstig energiesysteem te komen waarbij we voldoende energie hebben voor al onze huidige en toekomstige wensen als gemeente Meierijstad. Zowel voor inwoners als ondernemers. Hierin lopen we, met een aantal andere gemeenten in Nederland, in voorop om te kijken wat hierin mogelijk is. Dit pakken we op onder de naam investeringsplatform.

- Opstellen WUP de Bunders 2025
- Warmteprogramma besluitvorming voor dec 2026
- Eerste besluitvorming investeringsplatform voor zomer 2025
- LCE bedrijfsleven
- Diverse brononderzoeken voor warmte gericht op gemeente Meierijstad
- Advisering over warmteoplossingen in diverse nieuwe woningbouwontwikkelingen

Ambities Duurzaamheidsvisie

Eén van de prioriteiten uit de duurzaamheidsvisie is energiebesparing in de gebouwde omgeving en toename van opwekking van duurzame energie. Deze prioriteiten zijn samengevoegd onder het duurzaamheidsthema 1. Energiek en verantwoord. De warmtetransitie staat hier niet apart in vermeld. Kijkend naar de totale opgave is deze wel een integraal onderdeel van het hele vraagstuk hoe ons toekomstige energiesysteem er uit gaat zien. Wat we willen bereiken is dat Meierijstad in 2050 volledig CO₂-neutraal is en daarvoor mikken we in de duurzaamheidsvisie op de volgende korte(re) termijn ambities:

1. In 2025 is 20% van het totale energieverbruik in Meierijstad duurzaam opgewekt.
2. In 2030 is al het maatschappelijk vastgoed in Meierijstad voor zover mogelijk CO₂-neutraal. Binnen het nieuwe vastgoedbeleid en duurzaam meerjaren-onderhoudsprogramma wordt dit verder uitgewerkt.
3. In 2030 is in Meierijstad het energiegebruik bij bedrijven en in de gebouwde omgeving met 30% gereduceerd.
4. In 2030 is bij de bedrijven in Meierijstad maatschappelijk verantwoord ondernemen de standaard.

Opgave 2 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO)

Inleiding

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen betekent verantwoordelijkheid dragen voor de samenleving. Dit houdt in dat we bij alle activiteiten en processen rekening houden met thema's als schone energie, materiaalgebruik, eerlijke inkoop en inclusiviteit. Het gaat niet alleen om de eigen organisatie, maar om de hele keten.

De gemeente Meierijstad streeft naar een verantwoorde bedrijfsvoering en geeft het goede voorbeeld. Stichting Fairtrade Gemeente Meierijstad ondersteunt ondernemers in Meierijstad om hetzelfde te doen. We werken continu aan het verbeteren van onze activiteiten en processen om rekening te houden met duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid.

Deze opgave richt zich niet op de andere inhoudelijke opgaven bij ondernemers. Dus de aandacht vanuit het bedrijfsleven voor energie, klimaatadaptatie, circulariteit etc. landt binnen de opgaven die over dat thema gaan, of binnen opgave 0 (integrale ontwikkeling). De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed landt bij opgave 1b (energiebesparing) en 1c (warmtetransitie). Daarmee is deze opgave afgebakend tot eerlijk ondernemen en inkopen.

Doelen

De opgave MVO kent drie doelen: Fairtrade gemeente blijven, MVO als standaard bij bedrijven en een eigen duurzame bedrijfsvoering als Meierijstad.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is geen wettelijke opgave, het is ook niet expliciet vastgelegd in landelijk, provinciaal of gemeentelijk beleid. De Europese Commissie heeft voor grote bedrijven wel een nieuwe richtlijn uitgebracht voor verplichte duurzaamheidsrapportage: Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Maar deze geldt vooralsnog niet voor gemeenten.

Monitoring

De monitoring binnen deze opgave is kwalitatief van aard. We toetsen of we alle voorgenomen activiteiten uitvoeren, en of deze voldoende bijdragen aan meer maatschappelijk verantwoord ondernemen. Omdat de andere opgaven veel tijd vragen en een hogere urgentie kennen, bijvoorbeeld de energietransitie en klimaatadaptatie, is de coördinatie en sturing op Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen beperkt. Ondanks dat zijn de inspanningen van vele medewerkers van de gemeente voldoende om Fairtrade gemeente te blijven, om de eigen bedrijfsvoering stapsgewijs te verduurzamen en ook bij bedrijven de aandacht voor verantwoord ondernemen te vergroten.

Terugblik 2023-2024

Diverse bestaande activiteiten liepen ook in 2023 en 2024 door. Zoals aandacht voor duurzaam aanbesteden, de prestatieladder sociaal ondernemen en de financiële steun aan Stichting Fairtrade Gemeente Meierijstad en Stichting Samen tegen Voedselverspilling.

Prestaties

Sinds 2023 heeft de gemeente een nieuw energiecontract voor elektriciteit en gas. Dat hebben we samen met regiogemeente en de veiligheidsregio afgesloten, met Meierijstad in de leidende rol. Het bijzondere van het contract is dat we toegroeien naar 100% duurzaam en regionaal opgewekte elektriciteit in 2030, met zon en wind. Eind 2024 liggen we op koers, van het stroomgebruik in onze gebouwen, openbare verlichting, pompen en gemalen en evenementenaansluitingen is al 40% duurzaam en dichtbij opgewekt.

Meierijstad scoort hoog op de ranglijst van Bouwend Nederland, waarop zij overheden scoren op duurzaam aanbesteden. In 2023 stond Meierijstad op de 12^e plek. Deze ranglijst toont aanbestedende diensten die aannemers in de bouw en infrastructuur uitdagen zo duurzaam mogelijk te werken. Provincie Noord-Brabant voert zelfs de ranglijst aan. Dat is ook goed nieuws voor Meierijstad, bijvoorbeeld voor de provinciale wegen die door onze gemeente lopen.

In 2024 breide Meierijstad het aantal elektrische dienstauto's en fietsen uit.

Ambities Duurzaamheidsvisie

In ambitie in de duurzaamheidsvisie is 'In 2030 is bij de bedrijven in Meierijstad maatschappelijk verantwoord ondernemen de standaard'. Eén van de uitgangspunten in de duurzaamheidsvisie is 'de gemeente geeft het goede voorbeeld'.

Afbeelding 6- Wethouder Jan Goijaarts bij de uitreiking 12e plek ranglijst meest duurzame publieke opdrachtgevers van Bouwend Nederland. November 2024.

Opgave 3 Circulariteit

Inleiding

Wereldwijd, landelijk en ook in Meierijstad kennen we nog steeds veel lineaire productieprocessen. Bij een lineair productieproces worden veel reststromen niet hergebruikt of gerecycled, maar afgedankt. Het wordt afval. Dit afval bevat veelal waardevolle en bruikbare grondstoffen. Het steeds weer hergebruiken van deze grondstoffen zorgt voor een circulair productieproces in een circulaire grondstoffen economie. Deze opgave richt zich op deze grondstoffen, materialen en producten.

Een circulaire economie draagt bij aan verschillende maatschappelijke opgaven; veel natuur- en milieuproblemen komen voort uit een verspillende omgang met grondstoffen op het gebied van voeding, energie en producten. Met een circulaire economie wordt het grondstoffengebruik en de negatieve effecten hiervan sterk verminderd. Een circulaire economie levert daarmee een belangrijke bijdrage aan vier grote maatschappelijke opgaven:

1. Het tegengaan van klimaatverandering
2. Een schoner milieu en een schonere leefomgeving
3. Het herstel van biodiversiteit
4. Een grotere leveringszekerheid van grondstoffen

Doelen

Circulariteit staat ten opzichte van de andere duurzaamheidsopgaven nog relatief in de kinderschoenen. Tot voor kort hebben we ons in Nederland vooral gericht op de 'achterkant' (afval) van de keten. Dat geldt ook voor onze gemeente waarbij we vooral gefocust zijn geweest op het huishoudelijke afval. Dit komt voort uit de wettelijke taak van de gemeente inzake de afvalinzameling van huishoudelijk afval. Het is dan ook niet gek dat in de duurzaamheidsvisie, het uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023- 2030 en het collegewerkprogramma 'Thuis in Meierijstad' de volgende operationele doelen (SMART) zijn opgenomen die betrekking hebben op de opgave circulariteit:

- In 2030 zwerfafvalvrij
- In 2050 geen restafval en verspilling meer
- In 2025 maximaal 30 kg huishoudelijk restafval per inwoner (10 kg grof en 20 kg fijn)

Uit de grondstoffenatlas Meierijstad (2024) blijkt echter dat afval hooguit enkele procenten uitmaakt van de totale grondstoffenstromen in onze gemeente. Er is dus op andere grondstoffenstromen veel meer impact te maken. De opgave circulariteit is daarom nadrukkelijk breder dan alleen het huishoudelijke afval.

We hebben in 2024 een opgaveplan opgesteld met daarin een richting om te komen tot een bredere set aan operationele- en strategische doelen. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij landelijk gestelde doelen.

Monitoring

De monitoring voor de doelen met betrekking op het restafval is verankerd in de organisatie bij team grondstoffen. Op dit moment is de gemiddelde hoeveelheid restafval per persoon per jaar ca. 83 kg (ca. 63 kg fijn restafval en ca. 20 kg grof restafval). Dat ligt de afgelopen jaren op ongeveer eenzelfde niveau en het is dan ook niet realistisch dat het doel voor 2025 voor heel Meierijstad behaald zal gaan worden. Door de afwezigheid van een monitoringsmethodiek is het niet mogelijk om anders dan visuele inspectie aan te geven wat de ontwikkelingen zijn op zwerfafval. Voor het tegengaan van

voedselverspilling werken we samen met de stichting Samen Tegen Voedselverspilling en het Voedingscentrum. Elke drie jaar meet het Voedingscentrum voedselverspilling door huishoudens. In 2022 verdween gemiddeld 33,4 kilo vast voedsel in de prullenbak en 64,4 liter drinken per persoon per jaar. Er is geen data beschikbaar specifiek voor Meierijstad, maar het is aannemelijk dat onze gemeente vergelijkbare cijfers laat zien.

Er zal voor de aanvullende operationele doelen, een monitoringsplan moeten worden ontwikkeld. Ook hierbij willen we leunen op de landelijke ontwikkelingen.

Terugblik 2023-2024

Er is een beperkte capaciteit om alle opgaven op te pakken. In de prioritering tussen de opgaven hebben we ervoor gekozen om de opgave circulariteit beperkt op te pakken. Lopende inspanningen laten we doorgaan, maar het oppakken van nieuwe inspanningen wegen we vooraf goed af. We pakken enkel inspanningen op waarbij we maximaal effect kunnen behalen met minimale interne inzet. Met relatief beperkte inzet van tijd en middelen zorgen we voor een maximaal effect door te leunen op het netwerk van bijvoorbeeld Building Balance, de ZLTO en bouwbedrijven.

Daarnaast stellen we voor om de inspanningen voor het verminderen en nog beter verwerken van het huishoudelijk afval voort te zetten. Hier is namelijk reeds interne en externe capaciteit voor beschikbaar.

Prestaties

Naast het opzetten van een opgaveteam en het in kaart brengen van de opgave, hebben we in 2024 o.a. de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Pilot Milieustraat Sint Oedenrode en Afvalpilot Hulzebraak Schijndel: de pilot in Sint-Oedenrode met als doel de hoeveelheid grof restafval tot 10 kg/pp/pj te verminderen is succesvol doordat dat doel reeds is behaald. Ook de afvalpilot Hulzebraak laat goede resultaten zien met minder dan 20 kg/pp/pj aan fijn restafval. Dit biedt perspectief om dit te combineren en op termijn voor geheel Meierijstad in te voeren.

- Symposium biobased bouwen: Samen met Building Balance hebben we eind november 2024 een symposium georganiseerd over biobased bouwen. Op deze dag hebben we de gehele keten 'van land tot pand' bij elkaar gebracht en hen op een interactieve manier bijgepraat over de (on)mogelijkheden en kansen van biobased bouwen. Dit heeft geleid tot meer bewustwording onder de deelnemers en er zijn netwerken ontstaan binnen de keten.

Afbeelding 7- Wethouder Menno Roozendaal tijdens het Symposium biobased bouwen. November 2024

Ambities Duurzaamheidsvisie

De reeds gestelde doelen voor de opgave circulariteit hebben betrekking op het (huishoudelijke) afval. Daarin zijn we als Meierijstad al goed op weg. Echter, grondstoffen, materialen en producten hebben een veel grotere impact aan de voorkant dan enkel aan de achterkant van het proces. Daarom is het zaak dat we een bredere set aan strategische en operationele doelen gaan hanteren. Dit helpt ons om te komen tot een 50% circulaire economie in 2030 en volledig circulair in 2050.

Opgave 4 Schone Lucht

Inleiding

In Nederland overlijden jaarlijks 11.000 mensen vroegtijdig aan luchtverontreiniging. Gemiddeld leven we in Nederland negen maanden korter door een slechte luchtkwaliteit. Reden genoeg om in Meierijstad werk te maken van schone lucht.

Dit doen we niet alleen maar samen met het Rijk, provincies en andere gemeenten. Luchtkwaliteit houdt zich namelijk niet aan gemeentegrenzen. Meierijstad richt zich daarbij vooral op reductie van fijnstof.

Het uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023-2026 geeft deze aanleiding voor onze inzet op schone lucht: "Schone lucht is van levensbelang, voor iedereen. Luchtverontreiniging behoort tot de belangrijkste risicofactoren voor de gezondheid. Meierijstad zet zich op verschillende vlakken in voor betere luchtkwaliteit. De belangrijkste pijlers zijn onze deelname aan het Schone Lucht Akkoord en het lokale duurzaam mobiliteitsbeleid."

Doelen

In 2020 ondertekende Meierijstad het Schone Lucht Akkoord. Het doel van dit landelijke akkoord is een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen. Het tussendoel is 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. Dat tussendoel is weer verder vertaald naar drie subdoelen: een toename van 4 maanden levensduur, 4.000 tot 5.000 minder sterfgevallen per jaar als gevolg van luchtverontreiniging en 3 tot 6 miljard euro maatschappelijk baten.

De concrete doelen uit het Schone Lucht Akkoord zijn:

- Schone, emissieloze mobiliteit in 2050. In de Meierijstadse mobiliteitsvisie is dit geformuleerd als 'transitie naar duurzame, gezonde en slimme mobiliteit'. SMART-doel: 70% emissiereductie mobiliteit in 2030 t.o.v. 2016.
- Schonere mobiele werktuigen in 2030. SMART-doel: in 2030 75% minder NO₂- en fijnstofemissie van mobiele werktuigen t.o.v. 2016.
- Schonere industrie in 2030, ofwel het loskoppelen van economische groei van uitstoot, een continue daling van emissies naar de lucht. Hier is geen SMART-doel aan gekoppeld.
- Minder houtstook. Hieraan is geen SMART-doel gekoppeld.
- Schonere binnenvaart. SMART-doel: tenminste een reductie van emissies van verontreinigde stoffen van 35% in 2035 t.o.v. 2015.
- Schonere landbouw. SMART-doel: reductie (streven) van negatieve gezondheidseffecten van landbouwemissies van 37% in 2030 t.o.v. 2016.

Randvoorwaardelijk zetten we in op participatie en monitoring. Dit zijn geen inhoudelijke doelen.

Monitoring

Jaarlijkse geven wij onze input voor het landelijke dashboard Schone Lucht Akkoord. Hierin worden de genomen maatregelen gemonitord. Eens in de 2 jaar wordt het doelbereik van het Schone Lucht Akkoord gemonitord met de gezondheidsindicator van RVIM. In juni 2024 is de [tweede](#)

[voortgangsmeting](#)² gepubliceerd. Omdat luchtkwaliteit gemeente overstijgend is, is het niet mogelijk om de resultaten op gemeenteniveau te rapporteren. We sluiten daarom aan bij de landelijke metingen. Mogelijk geeft het groeiende lokale meetnetwerk op termijn wel resultaten specifiek voor Meierijstad.

Het RIVM meet de daadwerkelijke gezondheidswinst. In 2018 heeft RIVM een rekensysteem ("gezondheidsindicator") ontwikkeld. Dit rekensysteem berekent levensduurverlies en vervroegde sterfte door gecombineerde blootstelling aan fijnstof en NO₂. Deze methode wordt telkens verbeterd en uitgebreid, waardoor de metingen nauwkeuriger worden. Zo kan het rekensysteem nu ook de effecten van langdurige blootstelling aan luchtverontreiniging op diverse ziekten in beeld brengen (waaronder astma bij kinderen, hart- en vaatziekten, incidentie van longkanker).

Het RIVM trekt de conclusie, dat wanneer alle voorgenomen maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord uitgevoerd worden, een gezondheidswinst van 46% haalbaar is. Voor het behalen van de beoogde gezondheidswinst van 50% is uitvoering van het landelijke klimaat- en stikstofbeleid nodig, zoals door het kabinet Rutte IV voorgesteld.

Terugblik 2023-2024

De onderdelen uit het Uitvoeringsprogramma Schone Lucht 2030 zijn nog niet allemaal in uitvoering. Vooral de onderdelen die liggen bij werkatelier VTH (onderdeel industrie) en bij werkatelier GOeP (onderdeel landbouw) zijn nog niet gestart.

Prestaties

Fietsstimulering: Gemeente Meierijstad zet samen met het Platform Ondernemend Meierijstad in op de fiets als alternatief voor de auto. Verschillende activiteiten in 2023 en 2024 droegen hieraan bij: verbetering van de fietsinfrastructuur, zoals de nieuwe snelfietsroute, ondersteuning van werkgevers en communicatie.

Houtstook ontmoediging: de gemeente informeert inwoners al enkele jaren over de schadelijke gevolgen van houtstook. Het advies is om bij windstil of mistig weer niet te stoken. We sluiten daarvoor aan bij de stookwijzer en het stookalert van RIVM. In de in 2024 vastgestelde woonzorgvisie is opgenomen dat we nieuwe wijken houtrookvrij willen inrichten.

Samen meten: De Stichting Samen Meten Meierijstad is al enkele jaren actief in het meten van de luchtkwaliteit in Meierijstad. Zij zijn daarmee een belangrijk verlengstuk van de gemeente, omdat zij voor veel extra data zorgen. Een nieuw project dat in 2024 is voorbereid, is samenwerking met scholen, waarin leerlingen van de middelbare school meetapparatuur op hun fiets krijgen. Met deze 'snuffelfietsen' wordt het meetnetwerk verder uitgebreid.

Ambities Duurzaamheidsvisie

In de duurzaamheidsvisie is de ambitie uitgesproken om uiterlijk in 2050 de mobiliteit in Meierijstad innovatief en schoon te maken. Dat betekent dat alle vervoerbewegingen emissieloos en fossielvrij zijn. Ook moet in 2050 de bedrijvigheid in Meierijstad schoon en emissieloos zijn.

² P.G. Ruysenaars et al., RIVM-rapport 2023-0383 "Monitoringsrapportage Doelbereik Schone Lucht Akkoord, Tweede voortgangsmeting", 2024, pagina 9.

Afbeelding 8- Bouwbord Snelfietsroute

Opgave 5 Klimaatadaptatie

Inleiding

De zomers worden heter, de winters natter en droogte duurt langer; kortom het klimaat verandert. Deze veranderingen hebben gevolgen voor onze leefomgeving, gezondheid, economie en natuur. Hoe kunnen we ons aanpassen aan deze veranderende omstandigheden? Dat is waar klimaatadaptatie over gaat. We moeten onze samenleving zo inrichten dat we minder kwetsbaar zijn voor de effecten van het veranderend klimaat. Klimaatadaptatie is onder te verdelen in vier deelopgaven: wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen.

Klimaatadaptatie heeft van oudsher een sterke verbinding met het waterdomein. Klimaatadaptatie is daarnaast ook sterk verbonden aan opgaven rond bijvoorbeeld natuur, energie, landbouw, gezondheid, bodem en biodiversiteit. Klimaatadaptatie is belangrijk omdat we nu al de gevolgen van klimaatverandering ondervinden. Niets doen betekent klimaatschade. We werken dan ook al aan klimaatadaptatie. Zo worden in wijken, bij de herinrichting van de weg of riolering, al klimaatadaptieve keuzes gemaakt. Bij klimaatadaptieve keuzes moet gedacht worden aan o.a. de vuil en schoon waterstroom scheiden, betere afwegingen maken voor groen voor biodiversiteit en water zichtbaar maken. De Vijverwijk is de 7e wijk die nu wordt aangepakt.

Klimaatadaptatie is een transitieproces. De opgave klimaatadaptatie heeft een looptijd over meerdere collegeperioden en op dit moment bevinden we ons, ondanks alle reeds uitgevoerde inspanningen, nog in een start en leerfase voor deze opgave.

Doelen

In de duurzaamheidsvisie is de ambitie vastgelegd dat Meierijstad in 2050 klimaatbestendig wil zijn. Daarmee is de stip op de horizon gezet door de raad, en zijn de acties voor deze collegeperiode vastgelegd door B&W.

Bij onder meer het opstellen van een Doelen-Inspanningen-Netwerk rondom klimaatadaptatie blijkt dat nog niet vastgelegd is wat we nu eigenlijk onder 'klimaatbestendig zijn' verstaan. Wanneer zijn we klimaatbestendig? Wat is het doel precies? Strategische-en operationele doelen zijn nog niet bepaald. Deze duidelijke doelen zijn nodig om tot meer resultaten te komen.

In het collegewerkprogramma zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Volgens het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie is een volgende meetronde 'klimaatstresstest' gepland in 2024, dat wij, net als de eerste ronde in 2016 in Regio-verband oppakken.
- 7.5.1 We stellen een uitvoeringsagenda klimaatadaptatieplan op. We starten gemeente breed met de uitwerking van klimaatadaptief beleid.
- 8.12 We renoveren en koppelen de riolering in de Vijverwijk (Veghel) af. Hierbij vervangen we het openbaar groen. In de Zeeheldenbuurt (Schijndel) koppelen we de riolering af en vervangen we groen en bomen.

Bij een urgente, omvangrijke opgave als klimaatadaptatie is realiteitszin onontbeerlijk. We onderkennen dat de aanpak van klimaatadaptatie een lange adem vereist. De opdracht is dan ook niet om die ene grote doorbraak te bewerkstelligen, maar om betekenisvolle stappen te zetten. Op die manier blijven we in beweging, op weg naar een duurzame leefomgeving die voorbereid is op de gevolgen van klimaatverandering.

Monitoring

Door middel van monitoring kan inzichtelijk gemaakt worden in hoeverre Meierijstad beter bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering. Op dit moment beschikt Meierijstad nog niet over een monitoringsysteem voor klimaatadaptatie.

Terugblik 2023-2024

In 2024 zijn er diverse nieuwe collega's aangenomen op duurzaamheid, die allen helpen om het uitvoeringsprogramma 2023-2026 ten uitvoer te brengen. Ondanks de forse uitbreiding in capaciteit bij het werkatelier duurzaamheid en haar satellietfuncties is de beschikbare capaciteit onvoldoende gebleken. Ook de capaciteit die nodig is bij andere werkateliers is onvoldoende. Dat betekent dat niet alles in deze bestuursperiode opgepakt wordt. De opgave klimaatadaptatie krijgt wel prioriteit, omdat we bij deze opgave weinig keuze hebben in noodzaak en tempo: de gevolgen van klimaatverandering ondervinden we en beïnvloeden we helaas nog maar beperkt.

Prestaties

Grote Oogst: Met de aanpak Grote Oogst wil de provincie Noord-Brabant een impuls geven aan het verduurzamen van bedrijventerreinen. Duurzame bedrijventerreinen zijn een belangrijke voorwaarde voor een toekomstbestendige economie en een goed en gezond woon- en vestigingsklimaat. Daarnaast kunnen bedrijventerreinen een grote bijdrage leveren aan klimaatadaptatie. +/- 10% van de bedrijventerreinen is openbaar gebied.

In 2024 zijn er op bedrijventerrein de Dubbelen 100 bomen aangeplant als onderdeel van het project Grote Oogst. Deze bomen zorgen voor extra schaduw, houden water vast en nemen CO2 op.

Afbeelding 9- Berry van den Velden (POM) met wethouder Jan Goijaarts. 100 bomen aanplant.

Ook is er in 2024 voor ondernemers op bedrijventerrein bij het bedrijf Ploegmakers Cultuurtechniek een succesvolle ochtend georganiseerd over klimaatadaptatie. Deze bijeenkomst, georganiseerd door de gemeente Meierijstad en Platform Ondernemend Veghel (POM), bracht ondernemers van bedrijventerrein De Dubbelen samen om te informeren en inspireren over klimaatadaptatie en gezamenlijke oplossingen.

Deze inspirerende ochtend gaf niet alleen inzicht in de urgentie van klimaatadaptatie, maar ook in de kracht van samenwerking.

Afbeelding 10- Bijeenkomst voor ondernemers klimaatadaptatie - Grote Oogst november 2024.

Afbeelding 11- Bijeenkomst voor ondernemers klimaatadaptatie - Grote Oogst november 2024.

Ambities Duurzaamheidsvisie

In de duurzaamheidsvisie is opgenomen dat we in 2050 volledig klimaatbestendig willen zijn. Dit is niet verder gedefinieerd. Onbekend is dan ook waar we nu staan. Strategische en operationele doelen ontbreken vooralsnog.

Opgave 6 Biodiversiteit

Inleiding

Een goed werkend ecosysteem is van levensbelang. En ons wereldwijde ecosysteem staat flink onder druk. Verschillende grote en gerenommeerde instituten zoals de VN luiden de noodklok over het verlies aan biodiversiteit. Soorten verdwijnen, waardoor onze voedselvoorziening in gevaar komt en ziekten en plagen zich kunnen verspreiden. Oorzaken hiervan zijn onder andere klimaatverandering, intensivering van grondgebruik, stikstofdepositie, vervuiling en het verdwijnen van leefgebieden. Daarom wil de gemeente Meierijstad zich inzetten om dit proces te stoppen, en de biodiversiteit te behouden,- en vergroten.

Biodiversiteit is een onderwerp dat door de gehele organisatie loopt. Tevens komt het terug bij vele projecten en andere uitdagingen waar we voor staan in onze gemeente. Bijvoorbeeld bij het ontwerp van een nieuwe woonwijk dient er rekening gehouden te worden met de biodiversiteit. Ook bij de landbouwtransitie neemt biodiversiteit een steeds belangrijkere rol in en moeten er maatregelen genomen worden (denk o.a. aan reductie van de stikstofuitstoot). Denk ook aan de klimaatadaptieve maatregelen waarvoor we aan de lat staan; deze maatregelen zijn onmogelijk zonder ook naar de gevolgen voor de biodiversiteit te kijken.

Doelen

Een groene leefomgeving met voldoende biodiversiteit verdient de nodige aandacht; Meierijstad scoort namelijk in de groenindex een 0,4³ en haalt slechts een 4,7⁴ (uit 10) op natuur.

Om deze lage scores om te buigen zijn in de duurzaamheidsvisie de volgende doelen vastgesteld:

- In 2030 is de groenindex van Meierijstad gestegen met 25% tot 0,5
- In 2030 zorgen we dat bij alle activiteiten in Meierijstad de biodiversiteit per saldo minimaal gelijk blijft

Monitoring

Van deze twee doelen is alleen het eerste doel een echt operationeel (SMART) doel. Het tweede doel komt overeen met de visie en ambitie en is daarnaast niet concreet te meten t.o.v. een basislijn (welk jaar hanteer je als jaar 0?). Gebleken is dat er, op het stijgen van de groenindex met 25% in 2030 na, nog geen andere operationele doelen zijn vastgesteld. Wel zijn er aan de strategische doelen (speerpunten in het Biodiversiteitsbeleid 2022) inspanningen gekoppeld die zouden moeten bijdragen aan die strategische doelen. Het is echter nu niet duidelijk wat we wanneer concreet willen bereiken. Dat zorgt ervoor dat we niet kunnen meten of de inspanningen die we verrichten ook daadwerkelijk bijdragen aan de strategische doelen. Wel kunnen we een inschatting maken of en hoe het bijdraagt aan de ambitie (visie) die we hebben als gemeente.

Het is derhalve zaak dat we per strategisch doel ook een of meerdere operationele doelen koppelen. Deze doelen proberen we waar mogelijk aan te laten sluiten op nationale en/of provinciale doelstellingen in combinatie met onze eigen inzichten.

Om te kunnen monitoren of we op schema liggen per strategisch doel zullen er dus SMART-doelen worden opgesteld. We stellen echter eerst een overall monitoringsplan op. Met een overall monitoring kunnen we de algehele toestand én ontwikkeling van de biodiversiteit in onze gemeente

³ bron: <http://www.groenmonitor.nl/>

⁴ bron: <https://gdindex.nl/dashboard/dashboard/natuur>

in kaart brengen. Met de voorbereidingen zijn we al in vergevorderd stadium. Naar verwachting kan dit in Q1 2025 van start gaan.

Terugblik 2023-2024

Om regie op de doelen uit de opgave te krijgen en te behouden is er een opgaveteam opgericht met daarin vakinhoudelijke collega's van werkatelier duurzaamheid; opgaveregisseurs, beleidsmedewerker, communicatieadviseur en projectleiders. Daarnaast doen we beperkt een beroep op vakinhoudelijke collega's uit andere werkateliers. Het opgaveteam komt maandelijks bij elkaar om de voortgang op de opgave op hoofdlijnen en op projectniveau met elkaar af te stemmen.

Ondanks dat we een nieuw werkatelier zijn met nieuwe mensen, is het niet mogelijk om alle opgaven tegelijk en even intensief op te pakken. We hebben dan ook een prioritering opgesteld tussen de opgaven. Maar, ook binnen de opgave biodiversiteit kunnen we niet alles tegelijk oppakken. We hebben dan ook in de opgave zelf een prioritering aangebracht en dit vertaald naar wat we willen gaan oppakken in 2025 en hier budget aan toegekend.

Prestaties

Naast het opzetten van een opgaveteam en het in kaart brengen van de opgave, hebben we o.a. de volgende activiteiten⁵ uitgevoerd:

Klimaatburgemeesters: de klimaatburgemeesters zijn bevlogen inwoners van Meierijstad die zich inzetten voor duurzaamheid in onze gemeente. De klimaatburgemeesters zijn informeel benoemd door de Rijksoverheid en staan in principe los van de gemeente. Toch hechten wij er waarde aan om actief met hen samen te werken. Hierdoor ontstaan er laagdrempelige projecten met relatief veel draagvlak bij inwoners. Door op regelmatige basis te overleggen én samen te werken versterken we elkaar.

Bosvorming: in 2024 zijn we gestart met een project om tot de aanleg van extra bos te komen. We hebben hiervoor een perceel op het oog in een gebied wat in de natuur- en landschapsvisie wordt aangemerkt als zoekgebied voor nieuwe natuur. Dit project dient tevens als een pilot voor verdere bosvorming.

Soorten management plan (SMP): er is een start gemaakt met het opstellen van een SMP in het kader van het Nationale Isolatie Programma en daaraan gekoppelde Lokale Aanpak Isolatie. Met een SMP is het makkelijker voor huiseigenaren om hun huis te isoleren. Tegelijkertijd wordt er voor kwetsbare flora en fauna compenserende maatregelen genomen.

Ambities Duurzaamheidsvisie

25% meer groen in 2030 en een goede biodiversiteit zijn de ambities uit de duurzaamheidsvisie die betrekking hebben op biodiversiteit. Maar, wat is groen? En wat is een goede biodiversiteit? Hiervoor moeten in 2025 concrete definities en operationele doelstellingen (SMART) worden opgesteld. Pas dan kun je antwoord geven op beide vragen. In 2024 hebben we

⁵ Zie het Rapport Tussenevaluatie Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit 2023-2026 voor een volledig overzicht

de opgave biodiversiteit in kaart gebracht, waardoor we ook antwoorden kunnen gaan geven op deze vragen. Toch hebben we ook activiteiten uitgevoerd waarvan we weten dat ze een positieve bijdrage hebben op deze ambities. Naast het formuleren van concrete doelen zullen we hier ook in 2025 en verder mee door blijven gaan.

Conclusie

We hebben aanzienlijke vooruitgang geboekt (met name) in de energietransitie, en het tempo neemt toe dankzij extra capaciteit en de betrokkenheid van diverse partijen zoals het bedrijfsleven en woningcorporaties. Het is belangrijk om rekening te houden met de dynamiek van de samenleving en de wisselende beleidskeuzes van opeenvolgende kabinetten. Ook uitdagingen zoals netcongestie en het Soorten Management Plan worden aangepakt.

Inclusie en sociale rechtvaardigheid staan centraal in onze aanpak, zodat iedereen kan meedoen van onder andere de energietransitie, waar vanwege prioritering onze meeste tijd naar uitgaat. We hebben belangrijke stappen gezet en bouwen voort op de successen van voorgaande jaren, vooral op het gebied van collectieve warmte en isolatie van woningen met lage energielabels en lage woningwaarde.

Op het gebied van klimaatadaptatie gaan we juist de aankomende periode grote stappen zetten. Daarvoor gaan we onder andere een klimaatrisicodialoog voeren die de input levert voor een klimaatadaptatiestrategie. Zoals eerder aangegeven is het niet mogelijk om alle opgaven tegelijk en even intensief op te pakken.

In de rest van deze collegeperiode krijgen de opgaven energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit de hoogste prioriteit. Voor biodiversiteit loopt het bestaande uitvoeringsprogramma door en maken we nadrukkelijker de koppeling met klimaatadaptatie. Daarna volgt de opgave Schone Lucht, waar het uitvoeringsprogramma zich richt op duurzame mobiliteit, het ontmoedigen van houtstook en het meten van de luchtkwaliteit samen met externen. Deze activiteiten gaan door, maar worden niet versneld of uitgebreid. Voor opgave MVO blijven we de lokale stichtingen als Fairtrade ondersteunen, maar starten geen nieuwe activiteiten. Circulariteit richt zich op een aantal concrete projecten. In deze collegeperiode wordt nog geen overkoepelend beleid gemaakt.

De samenwerking met verschillende partijen verloopt uitstekend en is de afgelopen twee jaar verder versterkt. Dit voortgangsrapport richt zich meer op concrete opgaven dan op ambities, hoewel we de ambities wel hebben meegenomen om een zo compleet mogelijk beeld te geven. Dit heeft geleid tot een meer integrale aanpak en betere afwegingen. We zoeken voortdurend naar manieren om de opgaven op een positieve manier met elkaar te verbinden en te versterken.